

Prijevod pripovijetke Gospodin Proharčin F. M. Dostoevskog na mjesni idiom Svetog Križa Začretja

Krznar, Leona

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:451433>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: prevoditeljski (dvopredmetni)

Leona Krznar

**Prijevod pripovijetke Gospodin Proharčin F. M.
Dostoevskog na mjesni idiom Svetog Križa Začretja**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: prevoditeljski (dvopredmetni)

Prijevod pripovijetke Gospodin Proharčin F. M. Dostoevskog na
mjesni idiom Svetog Križa Začretja

Diplomski rad

Student/ica:

Leona Krznar

Mentor/ica:

Prof. dr. sc. Rafaela Božić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Leona Krznar**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Prijevod pripovijetke Gospodin Proharčin F. M. Dostoevskog na mjesni idiom Svetog Križa Začretja** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. rujna 2023.

1. Uvod.....	1
2. Fëdor Mihailovič Dostoevskij.....	2
3. Veze između Hrvatske i Rusije	4
3.1. Dostoevskij na Zapadu	6
4. O pripovijetci.....	9
5. Kajkavsko narječje	11
5.1. Dosadašnja proučavanja kajkavskog narječja	13
5.2. Kajkavska književnost i prijevodi	14
6. Prevođenje i problemi u prijevodu	17
7. Analiza prijevoda	20
8. Zaključak.....	26
9. Popis literature.....	27
10. Prilog	31
10.1. Prijevod pripovijetke	31

1. Uvod

Temu diplomskog rada je prijevod kratke pripovijetke *Gospodin Prohračin* Fëdora Mihailoviča Dostoevskog na mjesni idiom Svetog Križa Začretja koji je kasnije analiziran. Cilj ovog rada je nastaviti tradiciju prevođenja na narječja hrvatskog jezika, a ne samo na standardni hrvatski jezik te analizirati probleme na koje smo naišli tijekom procesa prevođenja.

Glavni fokus ovog rada je na problemu prevođenja, potrebno je najprije reći nekoliko riječi o prevođenju. Prevođenje je samo po sebi zahtjevan posao zbog niže navedenih čimbenika poznavanja društva, kulture, povijesti društva, a prijevod književnosti još je i složeniji jer u obzir treba uzeti i poznavanje samog književnika, njegova jezika i stila koje prevoditelj mora približiti domaćoj publici. Književno prevođenje nam je i te kako bitno zbog toga što većina čitatelja strana djela ne čitaju na izvornom jeziku, već čitaju prijevod pa su tako bitni i dobri prevoditelji književnosti. Moglo bi se reći da je umjetničko prevođenje jedno od najtežih vrsta prevođenja. Uz sve slobode i odgovornosti koje ćemo spomenuti, književni prevoditelji trebaju imati dozu kreativnosti s obzirom da unose i vlastiti stil i interpretaciju nekog djela. Kreativnost je najviše vidljiva u prevođenju proze i poezije zato što se tamo često tekst ne prevađa doslovno, već se prenose stilska obilježja i ljepota izraza. Uz svu tu slobodu treba biti i oprezan jer postoje situacije kada dolazi do kompletnog odstupanja od izvornog teksta te dolazi do nejasnog prijevoda, važno je pronaći „zlatnu sredinu“.

Pripovijetka *Gospodin Prohračin*, koja se prevodi u radu, izdana je 1846. godine i jedno je od manje poznatih djela Dostoevskog s obzirom da se našla na meti kritičara pa je se i sam autor odrekao (Frank 1976: 313). Karakterizira se kao jedna od peterburških groteski Dostoevskog, a u njoj pisac uvodi elemente koje će iskoristiti i detaljnije razraditi u svojim sljedećim pričama.

U ovom diplomskom radu opisat ćemo život autora, razvoj ruske književnosti na području Europe te prihvaćenost samog autora na tom području, a reći ćemo i nekoliko riječi o samoj pripovijetci. Kako se rad temelji na prijevodu pripovijetke na kajkavsko narječje, navest ćemo općenite informacije vezane za specifičnost ovog narječja, za kajkavsku književnost i prevođenje na samo narječje. Na kraju govorimo o prevođenju i problemima s kojima se prevoditelj susreće da bismo mogli provesti analizu vlastitog prijevoda.

2. Fëdor Mihailovič Dostoevskij

Fëdor Mihailovič Dostoevskij rođen je 3. listopada 1821. godine u Moskvi nekoliko godina prije Dekabrističkog ustanka koji kasnije ima utjecaj na sudbinu pisca. Rođen je u obitelji vojnog liječnika koja nije bila imućna dok mu je majka bila iz trgovačke obitelji. Otac je predstavljao veliku figuru u životu mladog Dostoevskog, bio je plemić, ali obitelj nije bila bogata što ga je uvelike mučilo jer je za oca položaj u društvu bio jako važan te se trudio da obrazuje djecu čitajući im razne knjige, posebice rusku literaturu, a posebice Karamzina što je znatno utjecalo na kasniju piščevu ljubav prema književnosti. Obitelj je prema ocu osjećala strahopoštovanje, ali ujedno i odvratnost što bi se moglo reći da je oertano u jednom od najpoznatijih romana Dostoevskog *Braća Karamazovi* (Frank 2010: 4).

Književnik je bio blizak sa starijim bratom Mihailom s kojim je pohađao vojno učilište pod prisilom oca, no obojica su bila opčinjena književnošću. Dostoevskij se neko vrijeme bavio inženjerstvom, ali kako mu se to nije sviđalo počeo je smišljati radnje za romane dok je brat pisao pjesme. Cijeloga života je pamtio izvedbu Schillerovih *Razbojnika* za kojega kasnije u dnevniku piše kako se „otisnuo na rusku dušu i označio epohu u povijesti njenog razvoja“ (isto: 34). Pisac je volio čitati i romane Waltera Scotta što se odrazilo u romanu *Netočka Nezvanova*. No od svih pisaca i pjesnika najveći utjecaj na Dostoevskog imao je Aleksandr Sergejevič Puškin (isto: 35). Za djela Puškina Dostoevskij je smatrao da nose najveće ruske moralne i nacionalne vrijednosti te ga je smatrao uzorom u svom stvaralaštvu. Leonid Grossman je jednom prilikom rekao kako su likovi Dostoevskog samo produbljeni likovi Puškinovih romana. Prema tome bez Puškinovog Hermanna iz *Pikove dame* ne bi bilo Raskoljnikovljeve opsjednutosti s moći i bogatstvom, isto tako ni teme uljeza koja prevladava u romanu *Boris Godunov* te je vidljiva u pripovijetkama Dostoevskog poput *Dvojnika*, romanima poput *Demoni* i u *Legendi o Velikom Inkvizitoru* iz djela *Braća Karamazovi* (isto: 36).

Četrdesetih godina 19. stoljeća Dostoevskij je još uvijek bio student s velikim aspiracijama da postane književnik. Počeo je pisati kazališne predstave, nije završio niti jednu, ali iz pisma koje je napisao bratu vidljivo je kako se od Puškina okrenuo prema Gogolju s obzirom da spominje lika iz djela *Taras Buljba*. U to vrijeme je u Rusiji i započinjalo novo književno razdoblje. Pisci su se odmaknuli od Romantizma i započelo je takozvano Gogoljevo razdoblje što je označavalo pojavu tragikomičnog realizma i društvene satire posebice 1842. kada su bili izdani roman *Mrtve duše* i kratka pripovijetka *Kabanica* čemu je uvelike pomogao i kritičar Belinskij. Također je na novo razdoblje u književnosti utjecala i pojava psihološkog romana u kojem se prikazivalo društvo i utjecaj koji ima na pojedinca (isto: 61-65).

Kao što je već bilo spomenuto 1842. Gogol' izdaje roman *Mrtve duše*. Samim time u naredne dvije godine u svijetu književnosti gotovo da nije bilo govora o drugim romanima, na što je znatno utjecao kritičar Belinskij. Roman ga se veoma dojmio zbog realnog prikaza društva onog vremena te je poticao ljude na čitanje romana kako bi se zapitali o stanju nacije. Koliko god *Mrtve duše* postale popularne, književnike se više dojmila pripovijetka *Kabanica* upravo zbog mjesta radnje, Sankt-Peterburga, i mogućnosti spoja psihologije lika sa psihologijom grada. Ali upravo zbog Belinskog, Dostoevskij je također upoznao Gogoljev rad te dobio ideju za kratki roman *Bijedni ljudi* u kojem se isprepliću radnje raznih romana koje je čitao uključujući i *Kabanicu* (isto: 65-75).

Godine 1846. izdaje prvi roman *Bijedni ljudi* i dobiva književnu slavu nakon što je Aleksander Herzen proglasio roman najboljim primjerom socijalnog romana, a kasnija djela našla su se na meti kritike te se Dostoevskij pridružio krugu Petraševaca koji su se zalagali za stvaranje boljeg svijeta, a on se zalagao i za ukidanje kmetstva. Svi članovi društva bili su uhićeni i osuđeni na smrt, ali na sreću u zadnji tren Dostoevskij prima pomazanje i osuđen je robiju u Sibiru. Tijekom četiri godine koliko je boravio tamo doživio je svašta te mu se promijenio svjetonazor, mučila su ga pitanja morala, zalagao se za ljudsku slobodu. Nakon povratka iz Sibira nikako se nije mogao pomiriti s idejama nove generacije koje su počivale na racionalnom egoizmu te izdaje *Zapise iz podzemlja* kako bi novim generacijama pružio primjer kršćanskog morala (isto: 15-16).

3. Veze između Hrvatske i Rusije

Kada se govori o prevođenju književnosti s jednog jezika na drugi, u ovom slučaju s ruskog na hrvatski, treba imati na umu i unutarnje veze između književnosti dvaju naroda. Jedan od prvih koji su se bavili ovim problemom je Josip Badalić u knjizi *Rusko-hrvatske književne studije* iz 1972. godine. Naravno, bili su tu i drugi poput Vatroslava Jagića i Aleksandra Flakera, koji su također pisali o književnim vezama između Rusije i Hrvatske i recepciji ruske književnosti u Hrvatskoj. Prvo važnije djelo koje Badalić spominje je *Spjev o vojnom pohodu Igorovu* (Slovo o polku Igoreve, 12.st.) koje se smatra najdragocjenijim spomenikom stare ruske književnosti, a kod Hrvata su prvi prijevodi zabilježeni već u 19. stoljeću. Nadalje, bitan je i književni i znanstveni rad Jurja Križanića, hrvatskog pisca koji je bio aktivan u 17. stoljeću, čija djela se bave političkim pitanjima južnoslavenskih naroda o čemu se više može saznati iz Jagićeve monografije o piscu (Badalić 1972: 5-7).

Kao što je to moguće vidjeti iz Križanićevih tekstova, Hrvatska je u periodu 17. stoljeća spadala pod druge vlasti što se nastavilo sve do kraja 20. stoljeća. To je imalo velik utjecaj na slobodu razvitka narodne politike i kulture, pod koju se ubraja i književnost, što je dovelo do situacije u kojoj se ruska književnost u nekim periodima više prevodila, u nekima manje. Najveći utjecaj na hrvatsku književnost ruska književnost imala je u doba ilirizma. Iako nisu imali direktnog dodira s Rusijom na početku 19. stoljeća, do materijala, što kulturnih, što književnih, dolazili su ponajviše preko njemačkih i čeških prijevoda. Tako se u časopisu *Danica Ilirska* javljaju članci o narodnim običajima Rusa, o glazbi, znanstvenom životu, o Puškinu i slično, iz njemačkog tiska (isto: 134-135).

Sredinom stoljeća, 1842. godine dobivamo i izravne vijesti o ruskoj književnosti od Dubrovskog koji je slao novosti sa ruske scene Stanku Vrazu koji je te informacije objavljivao u svoj časopisu *Kolo*. Tako iste godine dobivamo informacije o Gogolju i poznatom romanu *Mrtve duše*. Osim toga, od Dubrovskog saznajemo i za književnika Lermontova, uspjehu romana *Junak našeg doba*, ali i uspjehu piščeve lirike. Zatim je slijedila stanka od deset godina nakon čega je Bogović u vlastitom časopisu *Neven* objavljivao članke o pojedinim ruskim piscima i djelima istih koje je sam prevodio. Sredinom pedesetih godina počinju se javljati izvorni prikazi ruskih pisaca također u časopisu *Neven*, prvi od kojih je napisao Ivan Trnski o životu i radu Puškina. Desetljeće kasnije se počinju javljati članci o ruskim piscima i u časopisu *Danica Ilirska*, kao što su *Žukovski i romantika u Rusiji* J. P. Jordanova ili *Ivan Turgenjev i zapadna Evropa* Velimira Gaja. Već sada je moguće zaključiti da je ruska književnost imala i te kako velik utjecaj na ilirce što ćemo vidjeti u sljedećim odlomcima (isto:136-139).

Osnivanjem katedre za slavenska narječja na sveučilištu u Sankt-Peterburgu, u Hrvatsku su pristizali brojni slavisti s ciljem izučavanja hrvatske kulture, zemlje i naroda, a ostali su u kontaktu s ilircima i nakon povratka u domovinu. Na taj su način ilirci četrdesetih godina 19. stoljeća došli u posjed ruskih knjiga koje se i danas nalaze u zagrebačkoj Sveučilišnoj knjižnici (isto: 139-140). Među hrvatskim preporoditeljima bilo je mnogo ljudi koji su se bavili slavistikom, to jest proučavanjem ruskog jezika i kulture te prijevodom istog. Neki od njih bili su Utješinović i Preradović koji su proučavali stariju rusku književnost, odnosno *Pjesmu o pohodu Igorovu*, a odnos Stanka Vraza s ruskim slavistom Sreznevskim bio je najplodonosniji u smislu suradnje u časopisima kao što su *Danica* i *Kolo*. Zahvaljujući prijateljskim odnosima Vraza i ruskih slavista više nije bilo potrebe za posredovanjem između hrvatske i ruske književnosti, već su na Vrazovo ime počele stizati brojne ruske knjige. Ljudevit Gaj također je doprinio zbirki ruske književnosti u Hrvatskoj putovanjem u Rusiju. Knjige koje je donio i dan danas čuvaju se u Gajevoj knjižnici u Zagrebu, a svojevremeno su kroz tu zbirku knjiga ilirci upoznali ruski jezik i prevodili s istog (isto: 144).

Što se tiče prevođenja izbori su bili osobni jer je pristigla književnost bila odabirom ruskih kontakata ilirskih preporoditelja ili Gajevim odabirom tijekom putovanja po Rusiji. Badalić time smatra kako nisu sva prevedena djela i pisci zaslužili biti preneseni na tuđe tlo, ali kako nije bilo ruskih antologija ilirci su se koristili ponuđenim (1972: 146). Većinom su prevodili poeziju, najviše Puškina kojeg su prevodili Demeter, Vraz i Trnski. Kako su prevodili sve što im je bilo ponuđeno ima tu i mnogo danas nepoznatih i zaboravljenih imena kao što su Nestor Vasiljevič Kukol'nikov i pripovijest *Stražmeštar Ivan Ivanovič Ivanov*, Nikolaj Filipovič Pavlov i pripovijest *Imendan*, Orsat Pucič Zagorski i *Kuzma Roščin*. Bilo je tu i poznatih učenjaka i pisaca poput Nikolaja Mihailoviča Karamzina kojeg su ilirci upoznali preko manje poznate crtice *Svirka*, a *Bijednu Lizu* ni ne spominju. Također su prevodili leksikografa Vladimira Ivanoviča Dalja, ponovno jednu nepoznatu pripovijetku *Majna – kirgiska nevjesta*, a ne Daljeva leksikografska djela. Spominju se tu još i imena Mihaila Petroviča Pogodina i Tadije Benediktoviča Bulgarina čime Badalić zaključuje da izbor djela za prijevod nije bio opširan, posebice u okviru književnosti (isto: 148). Od poznatijih prevođenih djela valja spomenuti niz Puškinove proze, na primjer *Pik – dama* u prijevodu Popovića, *Vijavica* u prijevodu Demetra (isto: 149).

Što se prijevoda lirike tiče bilo je tu imena poput Žukovskog, Jazykova, Homjakova, Venevitova i naravno Puškina i Lermontova. Ponovo je najviše prevedena Puškinova lirika i to čak četrnaest pjesama. Za Puškinom ne zaostaje ni Gogol' s novelom *Nos*, koja je bila prva

prevedena godine 1848., a nedugo nakon toga bila su prevedena i druga djela poput *Mrtvih duša*, *Revizora* i *Kabanice*. Jedan od autora kojeg su zajedno s Puškinom ilirci neizmjenjivo cijenili bio je Ivan Sergejevič Turgenev čija su djela bila najviše prevedena i najpoznatija sve do devedesetih godina 19. stoljeća (Vojvodić 2013: 318). Početkom osamdesetih godina istog stoljeća počeo se javljati F. M. Dostoevskij u prijevodima, a prvo prevedeno djelo na hrvatski jezik je *Netočka Nezvanova* koju je preveo Martin Lovrenčić godine 1884. u časopisu *Hrvatska Vila* čime je izazvan interes za pisca i piščeva djela o čemu će biti riječ dalje u tekstu. Tolstoja su počeli prevoditi istih godina kad i Dostoevskog, a neki značajniji prevoditelji su G. Krklec, S. Kranjčević, J. Ibler, I. Velikanović, A. Harambašić i mnogi drugi (Badalić 1972).

Stoljeće kasnije kod Hrvata pažnju su zadobila i djela Maksima Gorkog, zatim Aleksandra Bloka. Pjesnik Sergej Esenin također zauzima zavidno mjesto o čemu govori i velik broj prevoditelja djela tog autora kao što su već spomenuti G. Krklec, G. Vitez, J. Pupačić, D. Cesarić, G. Kovačić itd. Uz Esenina tu se nalaze i Osip Mandel'stam i Boris Pasternak. U novije doba na hrvatski prevedeni su sovjetski romani autora Andreja Platonova, Mihaila Bulgakova, Andreja Belog koje su prevodili Rafaela Božić Šejčić, Vida Flaker i Dubravka Oraić Tolić. Također, postojao je i još uvijek postoji velik interes za djela Nabokova kojeg su prevodili Zlatko Crnković, Josip Sever i ostali (Vojvodić 2013: 319-320).

Kroz pregled prijevoda svjetske književnosti koji su 1991. objavili Nataša Dragojević i Fikret Cacan pod nazivom *Prevođenje svjetske književnosti na hrvatski jezik 1945-1985* vidljivo je kako ruska književnost u Hrvatskoj dominira nakon Drugog svjetskog rata kada su najprevođeniji ruski klasici poput Čehova, Dostoevskog, Gorkog, Puškina, Turgeneva i Tolstoja (127-128).

3.1. Dostoevskij na Zapadu

Za života pisac nije bio poznat, a na Zapadu slavu stječe tek nakon svoje smrti 1881. godine. Prevođenje djela Dostoevskog, kako je Badalić primijetio, ne samo da je neorganizirano i nekontinuirano, već su djela morala biti prevedena preko njemačkih prijevoda autora. Njemačka je dugi niz godina bila granica između zapada i istoka te nije čudno da su i Francuzi i Englezi isto tako počeli prevoditi djela Dostoevskog tek 80-ih godina 19. stoljeća (Badalić 1972: 345-346).

Kod Hrvata tek 1883. godine u *Vijencu* izlazi članak Frana Celestina o životu i djelu Dostoevskog, a prvi prijevodi autora javljaju se godinu kasnije kada Martin Lovrenčević, prevodilac ruske književnosti, prevodi čak tri djela. Prva prevedena bila je pripovijest *Netočka*

Nezvanova koju je Lovrenčević objavljivao u časopisu *Hrvatska Vila*. Iste godine prevodi i roman *Poniženi i uvrijeđeni* koji objavljuje u časopisu *Sloboda* i pripovijetku *Svijetle noći* koju objavljuje u *Vijencu*. Jedno od najvažnijih djela Dostoevskog, *Zločin i kazna*, izlazi 1888. godine u prijevodu Janka Iblera s njemačkog jezika (isto: 347).

Josip Badalić je prevođenje djela Dostoevskog podijelio u tri faze. Prva faza započinje prvim prijevodom 1884. godine i traje sve do sredine 90-ih godina 19. stoljeća, ali u to vrijeme Hrvati nisu spremni za autora Dostoevskog pa se prevode samo kraća i laganija štiva. Druga faza je faza stagnacije koja traje čak dva desetljeća od 1894. do 1915. godine, vrijeme kada su hrvatski pisci tražili svoje mjesto u književnosti te su više naginjali piscima kao što su Turgenev, Čehov, Gorkij i ostali. Treća faza, koju Badalić naziva faza kulta Dostoevskog, počinje 20-ih godina 20. stoljeća, i obuhvaća vrijeme Oktobarske revolucije 1917. i stotu obljetnicu piščeva rođenja 1921. Ta faza bila je najplodnija jer se stvara veliki interes za Ruse, Rusiju pa tako i rusku književnost. Kako Badalić navodi, tih godina Dostoevskij „ustaje pola stoljeća nakon smrti, da opet čitavom svojom orijaškom figurom odgovara na svim jezicima svijeta, kako je došlo do toga, da su 'bjesovi' i 'idioti' zavladaali njegovom pravoslavnom domovinom, da u luđačkom nastupu 'zločinstvima i kaznama' pridignu k svijetu i pravdi 'bijedne ljude', 'ponižene i uvrijeđene'“, a tome je uvelike pomogao prevoditelj Iso Velikanović kojega slove kao najuspješnijeg i najplodnijeg prevoditelja Dostoevskog (1972: 358). Tada više nije bilo jezika posrednika za prijevod te su, osim Velikanovića, autora prevodili prije svih Martin Lovrenčević, zatim Stjepan i Veljko Lukić, Božena Deželić, Josip Pasarić, a bilo je tu i anonimnih prevoditelja. Pisac je utjecao na hrvatske književnike te su neki počeli pisati sonete o Raskoljnikovu, neki su se latili prerada romana *Zločina i kazne*, drugi su pak počeli pisati kazališne točke prema djelima Dostoevskog (Badalić 1972: 351-367).

Pojavljuje se i kritički interes za Dostoevskog. Iako su se time bavili intenzivnije 20-ih godina 20. stoljeća kada Dragutin Prohaska uvodi predgovore kod vlastitih prijevoda pa sve dok ne izda vlastitu knjigu o Dostoevskom. Analitički članci javljali su se i krajem 19. stoljeća tekstovima Frana Celestina, Ilije Milarova i drugih o autoru. U Hrvatskoj Dostoevskim su se najintenzivnije bavili Josip Užarević, Josip Badalić, Dragutin Prohaska, Gustav Krklec i ostali. Uz to, zanimali su se za biografiju pisca, društveno-politički kontekst u kojem se našao, za piščeve stavove oko različitih tema (Vojvodić 2021: 18-21).

Što se tiče utjecaja Dostoevskog na hrvatsku književnost i realizam, nije ga baš bilo jer je na području Hrvatske vladao Turgenev. Za razliku od Turgenevljevog optimizma, mračna psihološka djela Dostoevskog nisu budila interes u čitateljima. Autor je u Hrvatskoj najviše

utjecaja imao na pisca Augusta Cesarca koji je, premda je Cesarčev stav prema Dostoevskom bio negativan, napisao roman po uzoru na *Zločin i kaznu*, *Sudite me!* (Badalić 1972: 365-367).

4. O pripovijetci

Nedugo nakon pripovijetke *Dvojniki*, Dostoevskij izdaje pripovijetku *Gospodin Proharčin* u listopadu 1846. godine u časopisu *Domovinski zapisi*. Dostoevskij ju počinje pisati kako bi podmirio dug koji je imao kod urednika časopisa, Kraevskog, ali kako su sva djela pisana tih godina morala proći kroz cenzuru isto tako je morala i ta pripovijetka te se autor kasnije požalio u pismima bratu kako su unakazili cijelu pripovijest izbacivši iz nje ključne dijelove te je ostao samo kostur autorove zamisli. Nezadovoljan konačnim rezultatom pisac se na koncu odrekao svoje pripovijesti. Priča slijedi tematiku utjecaja Peterburga na likove, koji su siromašni činovnici, i ističe strahove kako preživjeti u svijetu, tematika koja je vidljiva i kod Gogolja. Pripovijetka je trebala nositi ime *Priča o ukinutim kancelarijama* što je ujedno i ideja djela jer se glavni lik, gospodin Proharčin, smrtno boji gubitka svoje pozicije, no zadržala je ime *Gospodin Proharčin* (Frank 1976: 313).

Dostoevskijev gogoljevski junak podsjeća na gogoljevskog Akakija Akakijeviča. Prikazan kao siromašan činovnik najniže klase, bezosjećajan i groteskan, život mu se okreće oko odlaska na posao ili boravljenja u kutku sobe koju je iznajmljivao s ostalim činovnicima. Do preokreta dolazi kada u sobu useljavaju mladi činovnici i uzurpiraju Proharčinov mir. Činovnici se vole zabavljati do kasnih večernjih sati, provode vrijeme kartajući, prepirući se oko raznih tema, a gospodin Proharčin svojim ponašanjem i tišinom ometa im zabavu. Jedan od likova spominje kako Proharčinu nedostaje mašte pa se samim time ne zna ni zabavljati, što na kraju priče ispadne ironično jer upravo zbog bujne mašte gospodin Proharčin stradava. Samo ime Proharčin označava osobu koja troši puno novaca na hranu, što u ovoj pripovijetci ne može biti dalje od istine. U ovom slučaju gospodin Proharčin je stari škrtac koji se najviše boji ostati bez svoje pozicije u društvu ili da mu ukradu bogatstvo koje uspio uštediti kroz sve te godine. Troši vrlo malo i sprema svaku lipu pod izgovorom da mora slati novce bratovoj ženi, koja zapravo ne postoji te postaje paranoičan kada se mladi stanari počnu šaliti kako zasigurno skriva bogatstvo u škrinji koju čuva ispod kreveta. Kap koja je prelila čašu što se tiče Proharčinovog zdravog razuma je situacija kada stanari počnu izmišljati svakojake glasine vezane uz poziciju na poslu i kako više nije potreban u službi. Nakon toga Proharčin odlazi od kuće, luta Peterburgom, a kući ga kočijaš dovede bez svijesti. U deliriju Proharčina prikazuju se svakojake vizije iz prošlosti, vizije ljudi koji su zapravo sirotinja, a ne kao on da se samo pretvaraju te se stanje gospodina Proharčina postupno pogoršava. Sutanari pokušaju doprijeti do njega, ali on je u tolikom deliriju da više nema povratka. Gospodin Proharčin umre, a stanari se domognu

bogatstva koje kao da čuva i nakon smrti jer i dalje se nalazi na svom „dragocjenom madracu“, a kad počne padati novac iz madraca pada i on s kreveta.

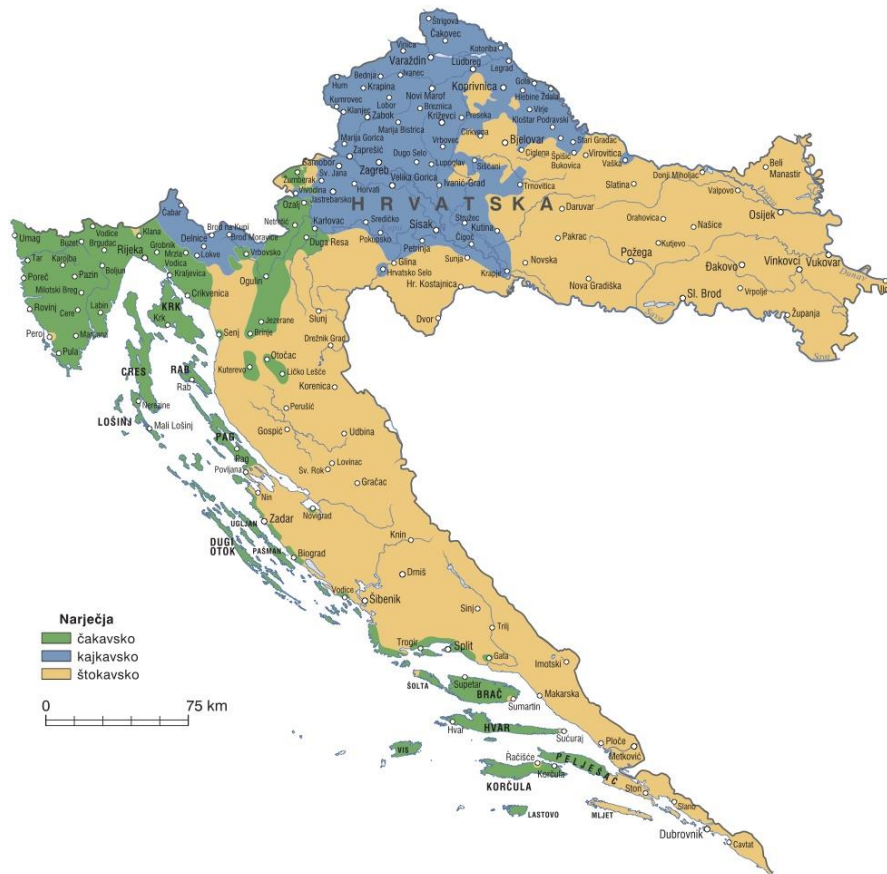
Kao što je kritičar Belinskij napisao u osvrtu na pripovijest Dostoevskog: „..., pripovijest *Gospodin Proharčin*, koja je neugodno iznenadila čak i poštovaoce talenta gospodina Dostoevskoga. U njoj vrcaju iskre talenta, ali u takvu gustu mraku da čitatelj ne može pri njihovu svjetlu ništa razaznati... Tu čudnovatu pripovijest nije porodilo nadahnuće ni slobodno i bezazleno stvaranje, nego nešto nalik... kako da kažemo? Nije ni umovanje ni ambicioznost jer inače ne bi bila tako izvještačena, neprirodna, neshvatljiva, više nalik na nekakav istinit, ali čudan i zapleten događaj nego na pjesničku tvorevinu.“ (Crnković 1982: 569).

Doista, pripovijest je iznimno nejasna ukoliko se ne pročita nekoliko puta. Može biti zbog toga što je cenzura utjecala na tekst, a razlog tome može biti i to što *Dvojnik* nije bio dobro prihvaćen u javnosti zbog opširnosti pa se pisac želio opravdati kratkom i pomalo nejasnom pričom. Uglavnom, poanta ironične pripovijetke Dostoevskog nije postići suosjećanje s glavnim likom kako je to bilo kod Gogoljevog Akakija, već upravo suprotno, ismijati gospodina Proharčina zbog sebičnosti, škrtosti i negirati čovječnost glavnog junaka. Ali zato je *Gospodin Proharčin* zanimljiv iz drugog razloga, a to je da Dostoevskij u pripovijesti prvi puta uvodi motive koje će razraditi u budućim pričama. Već tada povezuje ime Napoleona s egoizmom, prikazuje kako motiv škrtosti, pohlepe utječe na psihu čovjeka što su mnogi povezali s Puškinovim *Škrtim vitezom*. Pripovijest je kod Hrvata prevedena 1922 – 1923 zajedno s još nekoliko kraćih pripovijesti, a prevoditelj je bio Iso Velikanović (Frank 1976: 317-318).

5. Kajkavsko narječje

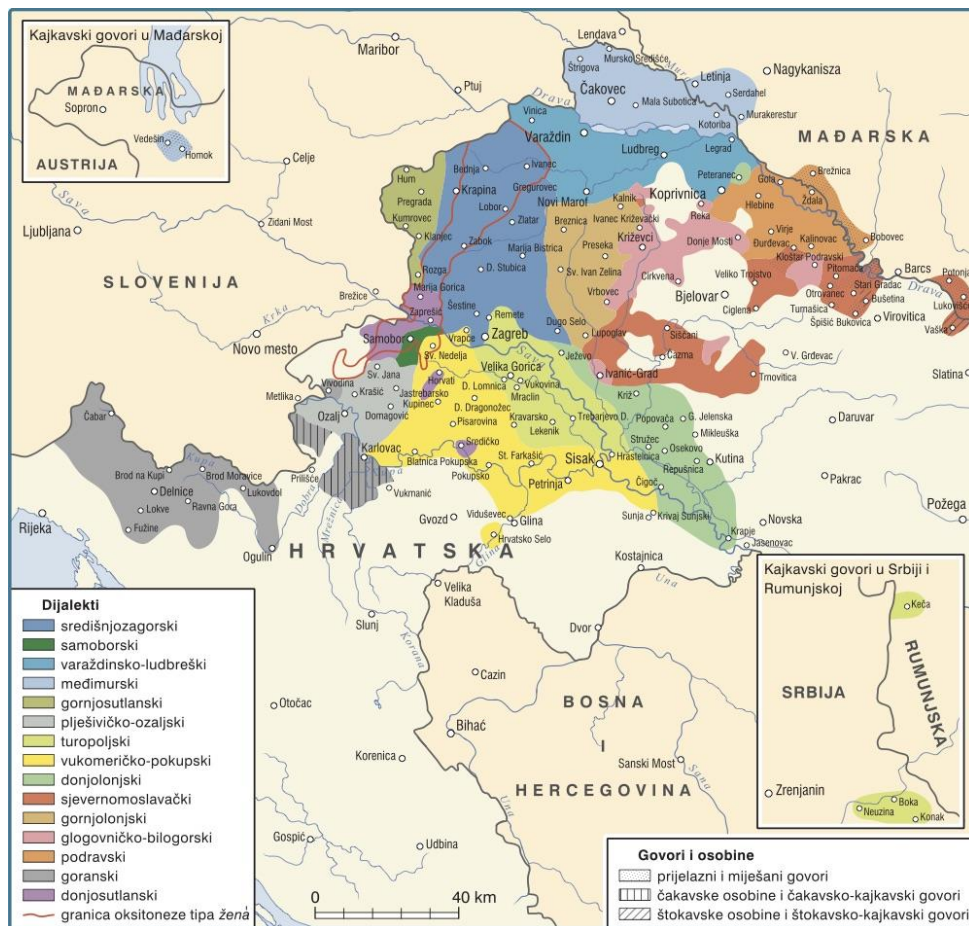
Kako se rad temelji na prijevodu kratke pripovijetke na mjesni idiom Svetog Križa Začretja koji se ubraja u kajkavski govor, trebamo reći i nekoliko riječi o narječju.

Hrvatski jezik ima tri narječja, kajkavsko, štokavsko i čakavsko. Svako od narječja nazvano je prema upitnim zamjenicama, a za kajkavsko zamjenica glasi kaj koja varira od mjesta do mjesta (kej, koj, kuj, ka...). Kajkavskim narječjem govore Hrvati na području sjeverozapadne Hrvatske, točnije u Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj, Varaždinskoj, Zagrebačkoj županiji, u većini Koprivničko-križevačke županije, mjestimično u Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i u dijelu Gorskog kotara, a prije osmanskih osvajanja između 15. i 18. stoljeća to područje je bilo mnogo veće (Celinić 2020: 1-2).

Karta 1: Narječja u Republici Hrvatskoj

Bez obzira na sličnost kajkavskog jezika sa slovenskim jezikom i što su ga neki od stranih učenjaka zbog toga smatrali dijelom slovenskog jezika, kajkavsko narječje pripada hrvatskom jeziku. Osnovna podjela sastoji se od 6 dijalekata kajkavskog narječja, ali profesor Mijo Lončarić nabroja 15.

Karta 2: Podjela na dijalekte prema Lončariću

Danas su osnovne glasovne značajke u kajkavskom narječju: otvorenost, zatvorenost ili diftongacija samoglasnika. Stari poluglasi i jat izjednačuju se u zatvoreni glas *ę* (*dęca*, *dęnes*), a u većini mjesta koristi se i diftong *ie* (*mlieke*, *biele*) nastao od dugog jata. Nazalni glas *o* prešao u zatvoreni glas *o* (*moš*) ili *u* (*muš*), a prednji nazalni *ę* preuzeo je otvoreni glas *e*, *ę*, *ę* (*pęrst*). Silabički *!* prešao je u *u* ili *o*, ali kada se nalazi na kraju riječi ili sloga ostaje nepromijenjen (*povedal*; *poldan*). Ispred slogotvornog *r* obično se nalazi samoglasnik *ę* ili *ę*, *šč* se dobiva od starog skupa *skj*, *stj* i *sk+e* (*proščenje*), a ima i situacija kada ostaje samo *š* (*deš*). *Lj* se obično depalatalizira u *l* (*prijatel*), ali to u govoru Svetog Križa Začretja nije slučaj. Isto tako *nj* postaje *jn* (*vajnkuš*) ili *n* (*svinče*). U nekim mjestima također se sačuvao stari prijedlog *vъ* i skupina *vъ* (*vnuk*), ali ponovo u govoru bitnom za ovaj rad češće se upotrebljava *h* (*hnuk*). Isto kao što u ruskom dolazi do jednačenja po zvučnosti na kraju riječi dolazi i u kajkavskom govoru (*krof*, *Zagrep*). Također ne razlikuju se glasovi *č* i *ć* već se koristi samo *č*, a u prijedlogu iz gubi se glas *i* ukoliko je dio druge riječi (*zгubiti*) (Lončarić 1996: 39-97).

Što se tiče morfoloških nastavaka nailazimo na sličnosti s ruskim jezikom. Vokativ u kajkavskom govoru gotovo i ne postoji već se koristi nominativ. Očuvali su se stari nastavci za dativ, lokativ i instrumental pa se imenica *žena* kroz zadane padeže deklinira *ženam, ženah, ženami*. Sibilarizacija se ne provodi. Kod genitiva množine u ženskom rodu postoji samo kratki oblik (*baba - bab*), a imenice muškog roda pretežno imaju nastavak *-ov* ili *-ev* (*dečkov - dečkof*). Tvorba komparativa vrši se pomoću nastavka *-ši* (*slajši, mejnši*), ali kao i u ruskom postoji složena tvorba pomoću priloga *bolj/bolje* (*bolj slatki*). Česta je upotreba deminutiva (*štriček, palček*). Za tvorbu budućeg vremena upotrebljava se svršeni oblik prezenta glagola *biti* i glagolski pridjev radni (*Bum videl e bum došel*) ili prezent svršenog glagola (*Čujeme se zutra*). Iako je kajkavski leksik slabo istražen, u njemu je zabilježen velik broj hungarizama i germanizama (*fierung, afinger; beteg*) (isto: 97-133).

5.1. Dosadašnja proučavanja kajkavskog narječja

Još uvijek bez vlastite moderne monografije, prvo kajkavsko sintetsko djelo *Kajkavsko narječje* izdao je 1905. godine Ukrajinac Lukjanenko. Nakon dvije godine izlazi djelo Milana Rešetara *Der štokavische Dialekt*, a trideset godina kasnije Ivšić izdaje djelo *Jezik Hrvata kajkavaca* u kojemu se prikazuje akcentuacija u kajkavskom narječju na temelju koje je prvi put kajkavština znanstveno klasificirana. Postoji nekoliko kraćih djela o kajkavštini koje su napisali Zvonimir Junković, Dalibor Brozović, Mate Hraste, Asim Peco, Stjepan Težak, a Junkovićev rad *Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskog dijalekta* može se nazvati monografskom sintezom kajkavskog narječja (Lončarić 1985: 281).

Kajkavštinu prepoznaju kao dio jezika još od 12. stoljeća, a razmišljanja o narječju javljaju se u prvom tiskanom i potpuno sačuvanom djelu Ivana Pergošića *Dekretum*. Već tada autor uočava raznolikost tog narječja, što potiče na stvaranje naddijalektnog standarda. Zbog želje za što širom publikom, protestanski pisci također neka djela izdaju na kajkavskom narječju. U 17. stoljeću dolazi do veće rasprave o dijalektu gdje se navode i neke osobine poput refleksa za jat i poluglas, a navode se u djelu *Zercalo Marijansko* Jurja Habelića (isto: 282).

U 17. stoljeću javljaju se i prva leksikografska djela koja su pridonijela stvaranju književnog jezika, standarda, a sadrže i dijalektnu građu. Bitno je spomenuti rječnik *Dikcionar* Jurja Habelića, *Gazofilacij* Ivana Belostenca koji se slovi kao jedno od najvećih kajkavskih leksikografskih djela, a kasnije ga je dovršio i izdao Jeronim Orlović. Rječnike su pisali i Franjo Šušnik, Pavao Ritter Vitezović, Adam Patačić (isto: 283-284).

Prve kajkavske gramatike nastaju u 18. stoljeću u kojima se opisuje jezična struktura i dijalektni sustav kajkavskog narječja. Prvu kajkavsku gramatiku napisao je Johannes Christophorus de Jordan pretpostavlja se na temelju Krajačićeve knjige *Sveti Evangeliomi*, a bila je dijelom poredbene gramatike slavenskih jezika. Ivan Vitković bio je prvi kajkavac koji je izdao kajkavsku gramatiku, ali je bila prerađena, peta. Prema toj gramatici Ignac Vitković izdaje svoju gramatiku koja je tiskana u 19. stoljeću (isto: 284).

Dobrovsky, 'otac' slavenske filologije uvodi kajkavštinu u područje znanstvenog lingvističkog proučavanja i tu kreću polemike o pripadanju kajkavskog narječja hrvatskom jeziku. On navodi kako su kajkavski i slovenski jedan jezik, s čime se slaže nekolicina lingvista, dok ilirci kajkavci poput Ljudevita Gaja, Antuna Mihanovića smatraju kako je ona dio hrvatskog jezika. Vatroslav Jagić vidio je kajkavštinu kao prijelazni idiom između slovenskog i hrvatsko-srpskog jezika. Stjepan Ivšić bilježi se kao najznačajniji proučavatelj kajkavštine. Proučavao je kajkavske govore na području Hrvatske te je prvi napravio znanstvenu podjelu dijalekata koja se temelji na akcentuaciji (isto: 284-289).

Svaki proučavatelj kajkavskog narječja ima svoju teoriju te se još uvijek istražuje i ostaje najslabije istraženo od svih narječja.

5.2. Kajkavska književnost i prijevodi

Vrijedi spomenuti i mnoge autore koji su pisali na kajkavskom narječju i prevodili na isto.

Tijekom ilirskog preporoda u Hrvatskoj došlo je i do promijene u korištenju jezika. Kako se formirala hrvatska nacija tako su odlučili stvoriti i jedinstven, zajednički jezik, ali nikada nisu uspjeli iskorijeniti regionalne jezike. Tako u 20. stoljeću dolazi do revitalizacije narječja kada Antun Gustav Matoš i Vladimir Nazor koriste kajkavsko i čakavsko narječje u svojim djelima. Najbitniji književnici za kajkavsko narječje su Miroslav Krleža, Dragutin Domjanić, Ivan Goran Kovačić, Fran Galović, a posebno je važna 1936. godina kada Krleža objavljuje *Balade Petrice Kerempuha* i već spomenuti lingvist Stjepan Ivšić izdaje studiju *Jezik Hrvata kajkavaca*. Krleža nastavlja tradiciju infiltracije kajkavskog narječja u književni jezik koja je počela s Matošem, Galovićem i ostalima i dao daleko najveći prihod. Krležina su djela prožeta kajkavštinom, od likova, tema pa do obilježavanja ambijenta i autentičnosti sredine. Temelje se na kajkavskom izrazu, a surađivao je i sa časopisom *Kaj* pokrenutim u svrhu očuvanja kajkavske književnosti i kulture (Kolar 2014: 161).

Šezdesetih godina 20. stoljeća dolazi do buđenja nacionalne svijesti, ali isto tako narod počinje njegovati svoj regionalni kulturni identitet. Tako se u pozadini pokreta Hrvatskog proljeća

pokretala inicijativa za oživljavanje regionalnih govora i književnosti počevši od Istre. Zvane Črnja pokreće u Rijeci časopis *Dometi* u kojem se raspravljalo o čakavskoj i istarskoj književnosti, a kasnije pokreće i razne manifestacije. Tako su i u ostalim regijama krenuli s njegovanjem vlastitog govora i književnosti, između ostalog i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Iako se promjena najviše osjetila na području Međimurja, ni ostale regije ne zaostaju pa tako ni Hrvatsko zagorje kojemu pripada govor Svetog Križa Začretja na kojem se temelji ovaj rad (isto: 162-163).

U svrhu očuvanja kajkavske književnosti, u Krapini se od 1966. održava *Festival kajkavskih popevki*. U tjednu kulture i zabave široka je ponuda događaja, od posjeta raznim muzejima poput Muzeja Ljudevita Gaja, do čitanja kajkavskih pjesama, izložbe djela starih i novih kajkavskih autora, nastupa kulturno-umjetničkih društava. Festival je aktualan i dan danas. Osnivali su se mnogi časopisi i godišnjaci u kojima autori izdaju svoja djela, od kojih je danas jedino preživio časopis *Kaj*. Danas postoje i razne udruge koje pomažu svim autorima u očuvanju kajkavštine izdajući njihova djela u svojim časopisima i knjigama. Na području Svetog Križa Začretja danas i dalje djeluju Nada Jačmenica, Đurđa Lovrenčić i drugi (Kolar 2014: 165).

Što se tiče prevođenja na kajkavski, najviše se prevode kazališna djela. Najpoznatiji prevoditelji su Tomislav Lipljin i Vladimir Gerić. Neka od djela koje je Lipljin kajkavizirao su Shakespeareova komedija *Mnogo vike ni za što (Puno larme a za ništ)*, Bulgakovljevi komad *Don Quijote: igrokaz u četiri čina, devet slika, prema Cervantesu (Von Lamot od Mača: Spelavanje vu četiri spelanja i devet dogodov prama Cervantesovomu Don Quijoteu)*, ali prema prijevodu Gerića na standardni jezik. Gerić se također upustio u prevođenje Shakespearea i komedije *Vesele žene windsorske (Vesele ženske s Griča)*, preveo je i Moliereovu komediju *Le Médecin volant (Doktor pod mus)*. Prevodila su se i djela mimo kazališta, pa je tako Željko Funda preveo Shakespeareove *Sonete*. Ivica Jembrih preveo je nekoliko pjesama ruskih autora Lermontova, Esenina i Pasternaka (Kolar 2010: 32-38).

O prevođenju na dijalekte pisala je Nevenka Košutić-Brozović, tj. kako su se dijalekti odrazili u prijevodu strane književnosti na hrvatski. Prvo se spominju Marko Marulić, Šiško Menčetić, opat Ivan Krizmanić koji su još prije tristo godina pisali i prevodili na dijalekte, no kako su dijalekti tada bili književnim jezikom nemaju nikakvu stilsku funkciju. Međutim, kada govorimo o suvremenim prijevodima na dijalekte već imaju stilsku funkciju jer se koriste unutar standardnog jezika (1991: 246-248).

Košutić-Brozović za primjer navodi Šoljanov prijevod pjesme „Jabberwocky“ Lewisa Carrolla. Pjesma spada u kategoriju 'nonsense literature', a rječnik se sastoji od izmišljenih riječi i riječi nastalih od spoja dvaju pojmova. Sam Šoljan bio je zaintrigiran Carrollovim stihovima te kaže kako mu je kao inspiracija u prijevodu služila stara književna kajkavština, tj. jezik kojim se služio Krleža u *Baladama Petrice Kerempuha* i Habelićev jezik. Ali nas ovdje zanimaju djela koja su u cijelosti prevedena na dijalekt. Iako takvih djela nema mnogo, ostavila su veliki dojam, a Košutić-Brozović navodi Ivana Gorana Kovačića i Dragutina Domjanića kao prevoditelje na kajkavski, i Jakova Carića, Zlatana Jakšića i Jurja Žuljevića kao prevoditelje na čakavski (isto: 250-251).

Domjanić, koji je objavio prvu hrvatsku dijalektalnu zbirku pod nazivom *Kipci i popevke*, u njoj objavljuje i dva prepjeva s ruskog. Prvi je *Španjolska romanca* Aleksandra Sergejeviča Puškina, a drugi *Мне снилось вечернее небо* Semjona Jakovleviča Nadsona koje je uvrstio pod svoje pjesme te se i danas zabunom slove kao Domjanićeve. Košutić-Brozović primjećuje kako se obje pjesme dobro uklapaju u Domjanićevu zbirku zbog podudarnosti dvaju slavenskih jezika i kajkavskog i ruskog ritma. Uspješno je preveo i francuske provansalske pjesnike na dijalekt (isto: 252-254).

Pjesnik Ivan Goran Kovačić također djeluje i prevodi na kajkavsko narječje, a često je ukazivao na melodioznost istog. On u vlastitoj dijalektalnoj zbirci prevodi pjesme s engleskog, a preveo je i pjesmu francuskog književnika Arthura Rimbauda. Prijevod se ne smatra toliko uspješnim, ali upravo zbog postignute melodioznosti pomoću kajkavštine nadilazi kasnije prijevode na štokavski (isto: 254-256).

6. Prevođenje i problemi u prijevodu

Rasprave o prevođenju vodile su se od antičkog doba, a tek 50-ih godina 20. stoljeća raspravlja se o utemeljivanju znanstvene discipline na temelju prevođenja (Pavlović 2015: 25). Znanost o prevođenju Pavlović svrstava kao interdisciplinarnu jer se veže uz razne znanosti kao što su lingvistika, psihologija, sociologija, i ostale, a bavi se proučavanjem svih vidova prevođenja, na primjer proučava prijevodne procese, kako sam prijevod utječe na kulturu i obratno, obrazovanje prevoditelja, i tako dalje (2015: 29). 20. stoljeće proglašeno je stoljećem prijevoda čemu je uvelike pomogla i globalizacija koja bez prevođenja niti ne bi bila moguća. U 21. stoljeću većina stanovništva zna barem jedan ili dva strana jezika od kojih je najzastupljeniji engleski jezik, s kojega i na koji se najčešće prevodi i to znanstveni tekstovi, tekstovi koji se tiču korespondencije, ugovori, informativni tekstovi, i tako dalje. Također se skupini jezika s kojih se najviše prevodi pridružuju ruski i francuski.

Što je to prijevod uopće? Alekseeva tvrdi kako je to bilo koji usmeni ili pismeni tekst jednog jezika, „od uputa za korištenje hladnjaka do romana“¹, koji je izražen korištenjem sredstava drugog jezika (2004: 5). Nadalje, daje sljedeću definiciju prijevoda:

*Prijevod je aktivnost koja se sastoji od varijabilnog ponovnog iskazivanja, ponovnog kodiranja teksta s jednog jezika na drugi, koju provodi prevoditelj koji svojom kreativnošću odabire opciju ovisno o resursima jezika, vrsti prijevoda, zadaćama koje prijevod nosi, vrsti teksta i pod utjecajem vlastite individualnosti.*² (Alekseeva 2004: 7).

Komissarov u svojoj knjizi *Teorija prevođenja* navodi dvije etape prevoditeljskog posla. Prva je utvrđivanje značenja ili riječima Jiržija Levija shvaćanje i interpretacija originala. Osnovna zadaća prevoditelja je da bude dobar čitatelj te na prvoj etapi on doslovno poima tekst, prima informacije koje tekst nudi i mora paziti kako bi što vjernije prenio tekst na prijevodni jezik što podrazumijeva da prevoditelj zna značenja riječi teksta i provodi mnogo vremena proučavajući sami tekst (Komissarov 1990: 189-190). Primjerice, ako naiđe na homonimnost u tekstu mora znati izabrati pravo značenje koje se tiče konteksta. Osim doslovnog poimanja teksta Levi navodi kako je u prvoj fazi bitno shvaćanje stilskih čimbenika jezičnog izraza u što ulazi ugođaj, kakav je ton jezika, obojenost, itd. (Levi 1982: 35-49).

¹ Prijevodi svih citata s ruskog jezika su vlastiti osim ako nije drugačije navedeno.

² Tekst u originalu: „Перевод — это деятельность, которая заключается в вариативном перевыражении, перекодировании текста, порожденного на одном языке, в текст на другом языке, осуществляемая переводчиком, который творчески выбирает вариант в зависимости от вариативных ресурсов языка, вида перевода, задач перевода, типа текста и под воздействием собственной индивидуальности.“

Druga etapa za Komissarova predstavlja izbor jezičnih sredstava kojima se prevoditelj koristi u prijevodu što Levi naziva prestilizacija ili preizražavanje originala. Ovdje nije riječ samo o narušavanju normi jezika prevođenja pod utjecajem originala na temelju raznih prijevodnih transformacija koje se dijele na leksičke, gramatičke i leksiko-gramatičke, već se vodi briga o posebnostima vezanim uz sekundarno značenje sadržaja (Komissarov 1990: 191-192).

Dakle prijevod se može karakterizirati riječima „ponovno iskazivanje istog“ ili čak „prekodiranje“ nekog teksta koje izvršava čovjek, ne provodi se prirodnim putem. Prevoditelj u pisanju prijevoda ima slobodu, ali ona nije potpuna kao što je to pjesnička. Treba pratiti pravila i ostati vjeran tekstu, stoga prevoditelja nazivamo posrednikom. Uz tu slobodu prevoditelj ima i odgovornost u posredovanju između teksta kojeg prevodi i čitatelja jer ne prenosi tekst jednog jezika na drugi kao robot već odlučuje jesu li sve rečenične konstrukcije pravilne za jezik na koji prevodi, koriste li se isti izrazi ili ima nešto što treba promijeniti kako bi prilagodio tekst čitateljima jezika na koji prevodi. Levi dijeli elemente teksta na dijelove koje se trebaju sačuvati i dijelove za koje je potrebno pronaći odgovarajući ekvivalent (1982: 7). Prevoditelj time „dizajnira tekst“, no za druge ljude, ne zbog vlastite potrebe (Gojmerac 1995: 21-25).

Levi govori da je „cilj prevodilačkog posla da se shvati, sačuva i prenese original (informacija), a ne da se stvori novo djelo koje nema prototipa; cilj prevođenja jeste reprodukovanje“ (1982: 68). Prevođenje se smatra originalnim djelom iz razloga jer se materijal jednog jezika zamjenjuje materijalom drugog što ukazuje da sva jezična umjetnička sredstva prevoditelj stvara sam, ali ukoliko se prevoditelj koncentrira samo na spoznajne elemente misli, a ne pridaje pažnju posebnosti izgovora ili pravopisa originala čini grešku protiv samostalnosti preizražavanja (isto: 68-69).

Vjernost reproduciranja ovisi o načinu prevođenja, povijesnom i nacionalnom koloritu. Vjernost se najjasnije može vidjeti na primjerima klasicističke teorije adaptiranog prevođenja i romantičarske teorije doslovnog prevođenja što dovodi do razlike između točnog i slobodnog prevoditelja. Gojmerac spominje francuskog učenjaka Jean-Rene Ladmiraala koji se bavio razlikom između „vjernosti“ i „slobode“ (1995:26). Razlikovao je dvije vrste prevoditelja, *sourciers* i *ciblistes*. Prvi tip prevoditelja je koncentriran na jezik s kojeg prevodi i način kojim bi mogao zadržati i formu i sadržaj teksta, a da adekvatno prenese poruku. Drugi, *ciblistes*, je pak tip prevoditelja koji je koncentriran na jezik cilj i čini sve kako bi prenio poruku u duhu jezika na koji prevodi, makar to značilo da treba promijeniti formu ili bilo koji drugi aspekt teksta. Najčešće prevoditelji, posebice književnosti, naginju drugom tipu zbog toga što većina

jezika ne koristi iste forme, izraze i tome slično, a iste je važno prilagoditi kako bi bili razumljivi na jeziku cilju, ali ako se prevode pravni dokumenti i specijalizirani, tehnički prijevodi tada se primjenjuje doslovan prijevod jer je bitno točno prevesti stavke (isto: 26).

Zatim, prijevod ima i veliku ulogu u održavanju kontakta između ljudi i kultura od obrazovanja do stjecanja novih prijatelja i širenja vidika. Dok prevodi, prevoditelj također mora imati na umu i za koga prevodi određeni tekst da on bude razumljiv čitatelju. Stoga prevoditelji ne samo da moraju razumjeti tekst, već i društvo i kulturu čiju prenosi jer kako Gojmerac kaže „tekst predstavlja njegov kulturni, povijesni i društveni kontekst“ (1995:22). Dakle, prenosi se nacionalni i povijesni kolorit djela. Prije samoga čina prevođenja, provodi se temeljita analiza teksta koja daje uvid o prethodno navedenim čimbenicima i tek onda započinje proces prevođenja u kojem se prevode iskazi ovisno o cilju, namjeri i svrsi iskaza, a ne riječi. Tako dolazimo do zaključka da prijevod nije identičan originalnom tekstu već prevoditelj donosi odluku treba li promijeniti ili zadržati određene konstrukcije u tekstu kako bi zadržao smisao, tj. čim ga bolje prenio. Time se vraćamo na slobodu koju prevoditelj ima u posredovanju prijenosa informacija, a koja nosi i veliku odgovornost.

Venturin se također dotaknuo teme je li sve prevodivo u istoimenom članku. Kaže kako je prijevod jedan od načina izražavanja sadržaja teksta, ali nije ga moguće uvijek izraziti na isti način, uvijek se nešto doda ili oduzme, no očuva se temeljno značenje sadržaja. U radu bavimo se prevođenjem s ruskog jezika na hrvatski te se isto tako i Venturin dotiče činjenice kako oba jezika spadaju u slavenske jezike što dovodi do toga da je komunikacija koliko toliko olakšana, ali isto tako postoje problemi. Glavni problem je u tome što nailazimo na „lažne parove“ koji se često ne provjeravaju dodatno kako bi ustvrdili značenje riječi već se tretiraju kao sinonimi makar su u većini slučajeva homonimi, tako prevoditelj postaje „autorovim izdajicom“ (Venturin 1995: 189). Nadalje, daje nekoliko primjera u prevođenju književnosti gdje su se autori spotaknuli o „lažne prijatelje“, no tu je i primjer gdje se sam Venturin spotaknuo u prevođenju naslova djela *Strasni život* Ivana Goluba s hrvatskog na ruski kao *Strastny život* ne primjećujući kako život na ruskom nema značenje života na hrvatskom. Sve su to važne stvari i sitnice zbog kojih treba biti oprezan u prijevodu (Venturin 1995: 190-191).

7. Analiza prijevoda

U svrhu očuvanja nacionalne koloritnosti ruskog jezika kroz cijeli prijevod zadržana su ruska imena i prezimena što uključuje i poznati ruski patronimik. Iako se danas kod prevođenja ruskih imena koriste i transliteracija (uglavnom kod stručnih i znanstvenih radova) i transkripcija, zbog tradicije koja kod prenošenja ruskih imena koristi transkripciju (ime u prijevodu napisano je kako se izgovara) i mi smo se odlučili na takav postupak. Neka od imena su Марк Иванович - Mark Ivanovič, glavni lik djela Семен Иванович – Semjon Ivanovič, Оплеваниев - Oplevanijev, Преполовенко - Prepolovenko, Устинья Федоровна - Ustinja Fjodorovna...

U pripovijetci *Gospodin Proharčin* pojavljuju se i zemljopisna imena kao što su imena ulica, trgova, gradskih četvrti koje su isto sačuvane, transkribirane, kroz prijevod: Пески - Peski, također se i sama deklinacija četvrti podudara s deklinacijom prijevoda na kajkavski на Песках - на Pjeskah, Толкучий – Tolkučij, в Кривом переулке- h Krive uljičice.

Isto tako nailazimo na nazive kartaških i biljarskih igara: „все вообще поочередно каждое первое число проигрывали друг другу свои жалованья в банчишку, в преферанс и на биксе“, što je prevedeno kao: „općenite su si po redu sakoga prvoga h mesecu gublili plaću jen od drugoga h kartanju faroa, preferansa i na biljaru“. Riječ „банчишко“ prema internetskom rječniku *Karta slov* označava „banku u kartaškoj igri“, ali Poljanec daje i definiciju imenice kao „faraa ili francuske kartaške igre“ (Poljanec 2012: 18). U ovom primjeru izabrali smo konkretan naziv kartaške igre „faro“ zbog toga što nismo pronašli adekvatniji prijevod. Mogli smo prevesti kao „belu“, kartašku igru karakterističnu za zagorsko podneblje, ali tada bi izgubili nacionalni kolorit Rusije gdje je bilo uobičajeno kartati faro. Imenicu „preferans“ smo zadržali jer postoji i u hrvatskom jeziku, a „биксе“ smo generalizirali i preveli kao „biljar“, iako se daje definicija „бикса“ kao „kineskog biljara“ (Kartaslov.ru), jer smatramo da su čitatelji bolje upoznati s običnim biljarom nego kineskim biljarom. Dalje u tekstu opisuje se čovjek koji hoda ulicom s igraćom kartom u ruci: „с четверкой в руках“ koju smo konkretizirali u „pikovu četvorku“ jer da kažemo samo „s četvorkom u rukama“ čitatelju nebi bilo jasno što četvorka označava. S druge strane „игра в носки и три листика“ generalizirana je kao „h karta“ s obzirom da ne postoje ekvivalenti za nazive igara u hrvatskom, ni u kajkavskom jeziku, a označavaju vrstu kartaških igara.

Imamo i primjer odjevnog predmeta „онучки“ koje su definirane kao „krpe koje se omataju oko nogu kod nošenja obuće“ (Kartaslov.ru). Imenica je prevedena ekvivalentom na kajkavski jezik, „onuče“, jer se isti naziv upotrebljava na kajkavskom.

Nadalje, dolazimo do naziva moneta u pripovijetci: „два полтинника, один четвертак, потом какая-то мелочь и один старинный здоровенный пятак“ čiji prijevod na kajkavski glasi: „dva put po puol rublje, jen četvrtak, onda nekakvi sitniš i jen stari, ogromni srebrni petak“. Imenicu „полтинник“ preveli smo opisno jer nema ekvivalenta u kajkavskom, dok smo „четвертак“ i „пятак“ zadržali te objasnili u fusnotama kao „čtvrtr rublje“ i „novčić od pet kopjejaka“ prema Poljancu (Poljanec 2012: 977, 717).

„Благородные целковики, солидные, крепкие полуторарублевики, хорошенькая монета полтинник, плебеи четвертачки, двугривеннички, даже малообещающая, старушечья мелюзга, гривенники и пятаки серебром, — всё в особых бумажках, в самом методическом и солидном порядке. Были и редкости: два какие-то жетона, один наполеондор, одна неизвестно какая, но только очень редкая монетка... Некоторые из рублевиков относились тоже к глубокой древности; истертые и изрубленные елизаветинские, немецкие крестовики, петровские монеты, екатерининские; были, например, теперь весьма редкие монетки, старые пятиалтыннички, проколотые для ношения в ушах, все совершенно истертые, но с законным количеством точек; даже медь была, но вся уже зеленая, ржавая... Нашли одну красную бумажку — но более не было.“ (Dostoevskij 1988).

„Plemeniti rublji h srebru, čversti, nezljizani penezi od rublj i pol, sitne fajnske pol rublje, obični četvrtaki, srebrni penezi od dvajst kopjejki, iste i neobečavajuče staričine droptinje, griveniki i srebrni petaki, – saki h svojem papieru, ljiepe i kak se spada posloženi. Bile je i rietke stvari: nekakvi dva žetoni, jen napoleonдор, neke sitnoga za tere nišči nie znal ke je, alji je bile fest rietke... Nekteri od rublje su iste bilji z davne prošlosti; zljizani i nazubljeni eljizabetanski penezi, njemački penezi z križem, sitni penezi od Petra i Katarine Veljike; bile je, na primjer, i fest rietke penez, stare, srebrne petnaest kopjejki tere su bile zbušene ke se moreju nositi kak ringljini, se znošene, alji z pravilnem brojem točki; bile je i mjedi, alji je već sa bila zelena, hrđava... Našlji su i papiernate deset rublji – i već nič.“

Dalje u tekstu imamo još različitih vrsta novaca. Imenica „целковики“ označava „rubalj u srebru“ pa smo preveli kao „srebrnjak“, za „полуторарублевики“ nema jedne riječi u hrvatskom jeziku, ni na kajkavskom već označava „rubalj i pola“ pa smo tako opisno i preveli (Poljanec 2012: 965, 620). „Хорошенькая монета полтинник“ prevedeno je kao „sitne fajnske pol rublje“ jer se u kajkavskom jeziku slabo upotrebljava imenica „kovanica“ već su to „sitni penezi“, a izbor za „полтинник“, „четвертак“ i „петак“ koji se javlja kasnije je objašnjen više u tekstu. „Двугривеннички“ imaju definiciju „novčića od dvadeset kopjejaka“ (Poljanec 2012:

149) pa smo tako i preveli, dok smo „гривенники“ i „наполеондор“ zadržali i opisali u fusnotama. „Елизаветинские, немецкие крестовики, петровские монеты, екатерининские“ i „пятиалтыннички“ smo također sve opisno preveli s obzirom da nismo pronašli ekvivalent od jedne riječi, a „красная бумажка“ nosi značenje „novčanice od deset rubalja“ (Kartaslov.ru). Kako se u kajkavskom govoru imenica „novčanica“ rijetko kada koristi, već se koristi pridjev „papirnato“, preveli smo kao „papiernate deset rublji“.

Jedinicu za mjeru, aršin, zadržali smo u tekstu zbog toga što smatramo da gubimo na koloritnosti ukoliko je prevedemo opisno. Opisno smo prevodili imenice koje Dostoevskij spaja dvije u jednu pomoću spojnice, kao na primjer: „золотка-нахлебница“ kao „zelva za teru se on brine“, ponegdje smo samo izbacili spojnicu pa preveli kao dvije imenice „Кантарев-разночинец“ kao „Kantarev raznočinec“, „попрошайка-пьянчужка“ kao „petljač pijanec“ u značenju „pijani prosjak“, „Авдотья-работница“ kao „sluškinja Avdotja“, „ванька-извозчик“ ima značenje „kočijaša koji dolazi sa sela, ima upregnutog samo jednog konja i spada u najnižu klasu“ (Kartaslov.ru), prema tome generalizirali smo ga kao „jeftinog kočijaša“ jer bi previše narušili originalan tekst da smo prevodili opisno.

Odmah na prvoj stranici pripovijetke susrećemo govor Ustinje Fjedorovne koji se karakterizira jednostavnošću, krivim izgovorom jer je domaćica jednostavna, neobrazovana žena sa sela pa smo „злые надсмешники“ u značenju „pokvareni podrugljivci“ preveli kao „pokvareni pozprdljivci“ što znači da smo zadržali posebnosti njenog govora.

Ponegdje je došlo do skraćivanja originalnog teksta. „Так как господин Прохарчин, при мелком чине своем, получал жалованья в совершенную меру своих служебных способностей“ (Dostoevskij 1988). Dana rečenica doslovno bi se prevela: „Kako je gospodin Proharčin, prema svome niskom činu, dobivao plaću u potpunosti prema svojim službenim sposobnostima“, no mi smo „prema svojim službenim sposobnostima“ skratili te prenijeli samo rečenično značenje: „Kak je gospon Proharčin bil niskoga čina i dobival je plaću po zasluге“ s obzirom da nismo pronašli drugo rješenje za danu rečenicu u kajkavskom jeziku.

Imenica „вольнодумец“ nosi značenje „slobodoumnik“, ali u kajkavskom jeziku takva imenica ne postoji, već se govori „imaš svoju glavu za misliti“ te smo taj rečenični izraz upotrijebili kod prijevoda imenice.

Naišli smo u tekstu na primjer „lažnog prijatelja“. Naime spominje se imenica „гусары“ u konotaciji s vojnim činom koji se spominje ranije u tekstu „гусарские юнкера“. Da nismo

konzultirali rječnik imenicu bi preveli kao gusari, no ustvrdili smo značenje imenice kao „husari“ ili „husarski junker“ (Poljanec 2012: 144).

Što se tiče ostalog leksika trudili smo se pratiti originalan tekst, da prijevod ne odstupa previše. Gdje smo mogli prevodili smo doslovno, iako dolazi do manjih odstupanja kako je opisano gore.

Gramatičke promjene koje su se dogodile u prijevodu svode se na razdvajanje složenih rečenica, promjenu redoslijeda riječi i zamjenu članova u rečenici pa ćemo navesti nekoliko primjera.

„В фавориты же Семен Иванович попал с того самого времени, как свезли на Волково увлеченного пристрастием к крепким напиткам отставного, или, может быть, гораздо лучше будет сказать, одного исключенного, человека.“ (Dostoevskij 1988).

„Semjon Ivanovič joj je puostal favorit već gda su dopeljalji na Volkove oficiera h penzije teri je fest imel rad žestice, ilji bi možda bile bolje povedati, jednoga stiranoga čoveka.“

U ovoj rečenici ne samo da vidimo promjenu poretka riječi, već nailazimo i na problem prevođenja ruskih glagolskih pridjeva ili причастия. U hrvatskom jeziku te članove rečenice najčešće prevodimo opisno, „onaj koji je“, pa smo tako i ovdje „увлеченного пристрастием к крепким напиткам“ preveli kao „teri je fest imel rad žestice“.

Promjenu poretka riječi u rečenici jasnije možemo vidjeti u sljedećem primjeru.

„...;ибо господин Прохарчин далеко не был так скуден, как сам иногда уверял, чтоб даже харчей не иметь постоянных и сытных, но делал противное, не боясь стыда и людских пересудов, собственно для удовлетворения своих странных прихотей, из скопидомства и излишней осторожности, что, впрочем, гораздо яснее будет видно впоследствии.“ (Dostoevskij 1988).

„...;jer gospon Proharčin nie bil ni približne tak siroti kak se delal da čak nemre ni redovite i zasitne jesti, alji se radi škertosti i preveljikoga opreza pravil da je tak da zadovuolji svoje čudne hire, ke bu bolje moći videti h tomu ke je bile pokljem , i nie ga bile strah za sramotu ni e buju ga ljudi ogovaralji.“

Prvi dio rečenice, do glagola „уверял“ ostao je nepromijenjen, ali već nakon zareza dolazi do promijene. Kao prvo upotrijebili smo konkretan glagol „jesti“ u kombinaciji s glagolom „nemre“ u prijevodu umjesto imenice „hrana“ i glagola „nemati“, tako dio rečenice nije doslovce preveden „da ne bi imao stalne i zasitne hrane“ nego glasi „da čak nemre ni redovite

i zasitne jesti“. Nadalje „но делал противное“ prevedeno je kao „alji se pravil da je tak“, no unutar tog izraza ubacili smo „из скопидомства и излишней осторожности“ što glasi „radi škertosti i preveljikoga opreza“, zatim smo se vratili na dio „собственно для удовлетворения своих странных прихотей“. Nakon dijela „da zadovolji svoje čudne hire“ postavili smo zadnji dio originalne rečenice „что, впрочем, гораздо яснее будет видно впоследствии“, a srednji dio rečenice „не боясь стыда и людских пересудов“ stavili smo na kraj, zamijenivši spoj pridjev i imenica u imenica i glagol pa „людских пересудов“ glasi „е бују га лјуди оговаралји“.

„Потом еще был один Зиновий Прокофьевич, имевший непременною целью попасть в высшее общество.“ (Dostoevskij 1988).

„I bil je još jen Zinovij Prokofjevič teri je največ od sega štel prejtj h visoke družtve.“

Ova rečenica služi kao primjer prijevoda причастия, ali i zamjenu člana rečenice. Glagolski pridjev preveli smo „teri je štel“, a pridjev i imenicu „непренеменною целью“ kao „največ od sega“. Doslovan prijevod tog dijela rečenice glasio bi „kojemu je neophodan cilj bio upasti u više društvo“, ali kako nismo pronašli odgovarajući pridjev koji bi bio ekvivalent pridjevu neophodan, odlučili smo prevesti ovako. Nalazimo na još mnogo primjera prijevoda glagolskih pridjeva opisnim ekvivalentima u tekstu, no nećemo sve nabrajati.

Ponegdje smo dulje rečenice kojima se koristio Dostoevskij pretvorili u dvije kraće kako se u prijevodu i čitanju istog nebi spetljali nego lakše shvatili rečenicu, ali sadržaj i značenje nisu promijenjeni. Ispod je navedena jedan primjer takve rečenice od nekolicine istih, ali također nećemo sve nabrajati.

„Но мы остережемся наскучить читателю описанием всех прихотей Семена Ивановича и не только пропускаем, например, любопытное и очень смешное для читателя описание всех нарядов его, но даже, если б только не показание самой Устиньи Федоровны, навряд ли упомянули бы мы и о том, что Семен Иванович во всю жизнь свою никак не мог решиться отдать свое белье в стирку или решался, но так редко, что в промежутках можно было совершенно забыть о присутствии белья на Семене Ивановиче.“ (Dostoevskij 1988).

„Alji bume pazilji ke neme preveč duosadni čitelju h opisivanju sie hire Semjona Ivanoviča i ne same da bume preskočilji, naprimjer, zanimljivi i jake smiešni čitelju, opis njegve obljeke. Da nie Ustinja Fjodorovna povedala, teške da bi spomenulji i te kak Semjon Ivanovič cielji

svuoy život nikak nie mogel dati da mu opereju gače ilji ih je daval, alji tak rietke ke si hu tom toga mogel pozabiti da Semjon Ivanovič opče ima gače.“

8. Zaključak

Radeći na prijevodu pripovijetke *Gospodin Proharčin* na vlastiti govor spoznali smo kako zadaća prevoditelja, posebice prevoditelja književnosti, nije nimalo laka. Prijevod smo provodili prema etapama Komissarova. Prvo smo utvrdili sva moguća značenja riječi u tekstu koje smo zatim pokušali prebaciti na ciljani jezik bez da naštetimo značenju originalnog teksta. Morali smo paziti na jezik, formu, sadržaj, ali i na nacionalni i povijesni kontekst, a ne samo prevoditi od riječi do riječi.

Kroz analizu vlastitog prijevoda može se uočiti da smo pokušali tekst prevesti čim vjernije. Mnogo smo se koristili doslovnim prijevodom, naravno tamo gdje je bilo moguće. Što se tiče leksika zadržali smo nacionalni kolorit transkribiranjem vlastitih imena, isto tako i imena gradova, ulica, trgova. Primjećujemo kako smo ruske rečenične konstrukcije morali promijeniti pa smo tako rečenice skraćivali, mijenjali poredak riječi ili rečeničnih članova sve ovisno o kontekstu kojeg smo se trudili slijediti kako je on iznimno bitan za vjerno reproduciranje teksta.

Zaključak do kojeg smo došli u ovom radu je da književno prevođenje zahtjeva najprije teorijsko znanje, zatim i vrhunsko poznavanje oba jezika i kulture istih. Naposljetku prevoditelj mora imati u vidu čitatelje za koje prevodi te prenijeti tekst kako bi ga razumjeli. Prevođenje je proces koji traži puno znanja, truda, rada, ali i talenta.

9. Popis literature

Izvori

Dostoevskij, F. M. 1988. *Gospodin Proharčin*. <https://ilibrary.ru/text/20/p.1/index.html> (2022-09-16)

Literatura

Alekseeva, I. C. 2004. *Vedenie v perevodovedenie*. Moskva: Akademija

Badalić, J. 1972. *Rusko hrvatske književne studije*. Zagreb: Liber

Celinić, A. 2020. Kajkavsko narječje. U: *Hrvatski dijalektološki zbornik* br. 24, str. 1-37

Crnković, Z. 1982. Napomena. U: Kušan, J., ur., *Djela F. M. Dostoevskoga. Prvi svezak*. Zagreb: Znanje, str. 565-571.

Frank, J. 2010. *Dostoevsky: A Writer in his time*. New Jersey: Princeton University Press

Frank, J. 1976. *Dostoevsky: The Seeds of Revolt 1821-1849*. New Jersey: Princeton University Press

Gojmerac, M. 1995. Prevođenje ili dizajniranje teksta?. U: Mihaljević Djigunović, J. i Pintarić, N., ur., *Prevođenje - suvremena strujanja i tendencije: zbornik radova*. Zagreb: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, str. 21-27.

Kolar, M. 2014. Kajkavsko proljeće - (re)afirmacija kajkavske književnosti i kulture u vrijeme Hrvatskog proljeća. U: *Podravina*, sv. 13, br. 25, str. 160-172.

Kolar, M. 2010. Prema globalizaciji suvremene kajkavske književnosti: Suvremeni prijevodi sa stranih jezika na kajkavski jezik. U: *Kaj : časopis za književnost, umjetnost, kulturu*, sv. 43, br. 5-6, str. 31-42.

Komissarov, V. N. 1990. *Teorija perevoda (lingvističeskie aspekti)*. Moskva: Višaja škola

Košutić-Brozović, N. 1991. Dijalekt kao medij hrvatskoga književnog prevođenja standardno-jezičnih tekstova. U: *RFFZd* sv. 30, br. 20. Zadar, str. 245-259.

Levi, J. 1982. *Umjetnost prevođenja*. Sarajevo: Svjetlost

Lončarić, M. 1985. Kajkavsko narječje u svjetlu dosadašnjih proučavanja. U: *Rasprave Zavoda za jezik*, No. 10–11, Zagreb, str. 281–295.

Lončarić, M. 1996. *Kajkavsko narječje*. Zagreb: Školska knjiga

Pavlović, N. 2015. *Uvod u teorije prevođenja*. Zagreb: Leykam international

Poljanec, R. F. i Madatova Poljanec, S. M. 2012. *Rusko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga

Venturin, R. 1995. Je li sve prevodivo?. U: Mihaljević Djigunović, J. i Pintarić, N., ur., *Prevođenje - suvremena strujanja i tendencije: zbornik radova*. Zagreb: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, str. 189-193.

Vojvodić, J. 2021. *Dvjesto godina Dostojevskog*. Zagreb: Disput

Vojvodić, J. 2013. Recepcija suvremene ruske književnosti u Hrvatskoj. U: *Zadarski filološki dani IV*, Zadar, str. 317-328.

Vranić, S. 2010. *Tak se govori(le) prinas*. Konjščina: Vranić-dom

Internet

Карта слов и выражений русского языка. <https://kartaslov.ru/> (2023-01-21)

Novi liber. *Hrvatski jezični portal*. <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (2023-01-21)

Popis ilustracija

Karta 1: Narječja u Republici Hrvatskoj. <https://jezik.hr/images/content/30.jpg>. (2023-09-05)

Karta 2: Podjela na dijalekte prema Lončariću. <https://jezik.hr/images/content/35.jpg>. (2023-09-05)

Sažetak

Temelj diplomskog rada je prijevod pripovijetke s ruskog jezika na kajkavsko narječje, preciznije na mjesni idiom Svetog Križa Začretja. Kasnije je na vlastitom prijevodu provedena translatološka analiza gdje su uočljive razlike između jezika, ali i nastojanje da se zadrže specifičnosti jezika i kulture. Nemoguće je djelo prevesti doslovno, bez ikakvih intervencija, a koliko je prevoditelj bio uspješan u svome naumu ovisi i o čitatelju.

Ključne riječi: prevođenje, kajkavsko narječje, translatološka analiza

Summary

The theme of this master's thesis is the translation of a short story from Russian into kajkavian dialect of the Croatian language, the local speech of Sveti Križ Začretje to be precise. Later in the work we are presented with a translational analysis based on our own translation where we can see the differences between the languages, as well as the effort that was put into preserving characteristics of the language and its culture. It is impossible to literally translate someone's literary work, without any interference, but the reader is the one that decides whether the work was translated successfully or not.

Key words: translation, kajkavian dialect, translational analysis

Title: Translation of a short story "Mister Prokharchin" by F. M. Dostoevsky into the local speech of Sveti Križ Začretje

Резюме

Главной темой диссертации является перевод рассказа с русского языка на кайкавский диалект, точнее на местный язык Святого Крива Зачретья. Потом сделан анализ собственного перевода, где можно увидеть разницы между языками, а также и стремление сохранить особенности языка и культуры. Невозможно перевести литературное произведение дословным переводом в целом, всегда что-то изменяется, а насколько успешно переводчик перевел текст оригинала, зависит и от читателя.

Ключевые слова: перевод, кайкавский диалект, переводческий анализ

Название: Перевод рассказа «Господин Прохарчин» Ф. М. Достоевского на местный язык Святого Крива Зачретья

10. Prilog

10.1. Prijevod pripovijetke

Gospon Proharčin

H stanu Ustinje Fjodorovne, h najtamnešem i najmenjšem vuglu³, živel je Semjon Ivanovič Proharčin, več starši čovek, razumni i nie pil. Kak je gospon Proharčin bil niskoga čina i dobival je plaču po zasluge, Ustinja Fjodorovna nie nikak mogla iskati od njega več od pet rublji mesečne za kvartier⁴. Jedni su govorilji da je tuj imiela svoju posebnu računicu; kak god bile, a gospon Proharčin joj je, baš htruc⁵ tračljifcem, postal najdraži ke je smatral da je poštene i časne. Trieba pripomenuti da je Ustinja Fjodorovna, fest poštena i jaka ženska tera posebne ima rada skromnu hranu i kavicu, i jedva jedvice uspe zbaviti⁶ poste, imiela je par takve stanare teri su plačalji čak i dupljit skuplješe nek Semjon Ivanovič, alji kak niesu bilji mirni, nek baš suprotne, si do jednoga su bilji 'pokvareni pozprdljivci'⁷ prema njenjem bapskom puoslu i sirotinjske bespomočnosti, s tiem su je hude palji h očie, tak da ak nej platilji za kvartier, ne same da im nej dala živeti, nek ih nej štiele videti h svojem stanu. Semjon Ivanovič joj je puostal favorit več gda su dopeljalji na Volkove oficiera h penzije teri je fest imel rad žestice, ilji bi možda bile bolje povedati, jednoga stiranoga⁸ čoveka. Strastveni i stirani, nema veze ke je huodil okuol z natečenem okem, kak bi on rekel te se od hrabrosti, i z jednu nogu, iste bi se mogle reći sterganu od hrabrosti, – alji nie zate menje znal zadobiti i koristiti se z tu su blagonaklonosti za teru je bila sposobna Ustinja Fjodorovna, i vjerojatne bi duge pri nje živel kak njenj najverneši pomagač i gotovan da se na kraju nie fest rezlokalo⁹ i te na tak biedni način. Te se se još zdešavale na Pjeskah, gda je Ustinja Fjodorovna imiela same tri stanare, od tere je, kad su se seljilji h drugi stan jer su napravilji veću zgradu i pozvalji oko deset nuove stanare, jedini gospon Proharčin preživel.

E je sam gospon Proharčin imel svoje prirodene faljinge ilji su si njegvi pajdaši imelji iste, – alji od samoga starta stvari z obodvie strani niesu išle baš dobre. Trieba primietiti da su nuovi stanari od Ustinje Fjodorovne si do jednoga živelji med sobu kak brati; nekteri su skup služilji;

³ Vugel – ugao

⁴ Kvartier – smještaj, stan i hrana

⁵ Htruc – za inat

⁶ Zbaviti- izdržati

⁷ Posprdljivec – podrugljivac

⁸ Stiranoga - otjeranoga

⁹ Rezlokati se – propiti se

opčenite su si po redu sakoga pervoga h mesecu gubilji plaču jen od drugoga h kartanju faroa¹⁰, preferansa i na biljaru; gda je bile vrieme za feštu, si su skup imelji rad uživati h, kak su znalji povedati, pienušave cajte života; imelji su rad i ponegda se pospominati i o uzvišena tema, i premda onda rasprava rietke kad teče bez svađe, alji kak več nie bile predrasudi h tomu društvu, h takve čase se opče nie narušavala sloga. Posebne dobri od stanare su bilji: Mark Ivanovič, umen i načitan čovek; onda još i stanar Oplevanijev; pa i stanar Prepolovenko, iste skromni i duobri čovek; i bil je još jen Zinovij Prokofjevič teri je največ od sega štel prejeti h visoke društve; i na kraju, pisar Okeanov teri je h svoje vrieme skore oduzel Semjonu Ivanoviču perve meste i titulu favorita; onda je bil još jen pisar Sudbin; Kantarjov raznočinec; bile je i druge. Alji siem tiem ljudem Semjon Ivanovič i nie baš bil pajdaš. Nišči mu nie štel zla, razme se, pogotove jer su si, još h startu, znalji priznati pravicu Proharčinu i odlučilji su, kak je rekel Mark Ivanovič, da je on, Proharčin, duobri i mirni čovek, bez obzira ke nie baš svecki, lojalen je, nie uljizica, nekak da ima i on svoje faljinge, alji ak bu igdar nastradal te bu radi ničega drugoga, nek radi toga ke mu mejnjka mašte. Osim toga: makar nema mašte, gospon Proharčin, na primjer, nie mogel nikoga zadiviti niti z svoju figuru niti z ponašanjem ke bi išle njemu h korist (ke mu voljiju posprdljifci zameriti), alji i njegva figura bi se mogla oprostiti, kak da se nič nie desile; a onda je Mark Ivanovič, kak je bil umen čovek, službene stal h obranu Semjona Ivanoviča i nekak dost dobre povedal h ljiepom, kičastom stilu da je Proharčin već starši i ozbiljni čovek i da je već odavne ostavil za sobu doba tužaljki. Prema tomu, ak Semjon Ivanovič nie znal kak si biti dober z ljudmi te je zate jer si je za se sam bil krif.

Prve ke su primietilji je bile, bez sumnje, škrtarenje i škertost Semjona Ivanoviča. Te su mam primietilji i računalji su na te jer Semjon Ivanovič nikak, za nič i nikomu nie mogel posuditi svoj čajnik, makar i na kratke; a te je bile još bolj nepravedne zate jer on sam skore pa opče nie pil čaja, nek je pil same gda je trebal i te nekakvi čiste dobri čaj od poljskoga cvietja i druge ljekovite travi tere je furt imel h rezerve i več nek ke trieba. K tomu, ni jel nie tak kak obične jieju si drugi stanari. Nigdar si, naprimjer, nie dal da pojie cielji svoj uobed teroga je saki dan Ustinja Fjodorovna nudila njegovem pajdašem. Uobed je stal pol rublje; Semjon Ivanovič je nucal¹¹ same dvajst pet kopješki sitnoga, i nigdar ni ljipe več, a onda si je jemal¹² tanjier ščija z pitu ilji komad govedine; alji najčešče nie jel ni šči, ni govedinu, nek si bi pojel male bieloga

¹⁰ Faro – francuska kartaška igra

¹¹ Nucati - koristiti

¹² Jemati - uzimati

kruha z lukem, friškem kravljem sirem, kisielem vugarkem¹³ ilji kakvem drugem dodatkem, ke je bile pune jeftineše, i tek onda, kad mu je stale slabe, je išel jiest drugu polovicu obeda...

Ovde biograf prizna da se nebi za nič na svietu odlučil govoriti o takve bezvredne, niske, čak i škakljive detalje, bolj rečene, o detalje teri bi uvriedilji bile teroga ljubitelja uzvišenoga stila da h semu tomu ne postoji jedna odljika, jedna dominantna osobina h karakteru junaka ciele pripoviesti; jer gospon Proharčin nie bil ni približne tak siroti kak se delal da čak nemre ni redovite i zasitne jesti, alji se radi škertosti i preveljikoga opreza pravil da je tak da zadovuolji svoje čudne hire, ke bu bolje moči videti h tomu ke je bile pokljem¹⁴, i nie ga bile strah za sramotu ni e buju ga ljudi ogovaralji. Alji bume pazilji ke neme preveč duosadni čitatelju h opisivanju sie hire Semjona Ivanoviča i ne same da bume preskočilji, naprimjer, zanimljivi i jake smiešni čitatelju, opis njegve obljeke¹⁵. Da nie Ustinja Fjodorovna poviedala¹⁶, teške da bi spomenulji i te kak Semjon Ivanovič cielji svuoj život nikak nie mogel dati da mu opereju gače ilji ih je daval, alji tak rietke ke si hu tom toga¹⁷ mogel pozabiti da Semjon Ivanovič opče ima gače. H svjedočanstvu gazdarice je bile zapisane da je „Semjon, evo, Ivanovič, mladi taubek¹⁸, ljhka mu zemljica, gnjil¹⁹ pri nje h vuglu skore dvajst ljet, bez ikakvoga srama, jer ne same da je cielji svuoj život stalne i uporne zbegaval nositi štumfe²⁰, rupce i takve stvari, nek je i sama Ustinja Fjodorovna vidla na svoje oči, čez oronulji paravan da si tuj i tam taubek nie imel z čiem pokriti svoje biele tiele“. Tak se govorile več pokljem smerti Semjona Ivanoviča. A za svojega života (i baš je te bil jen od glavne razloge zake su se posvadilji) nikak nie trpel, bez obzira ke su si bilji dobri pajdaši, te da nešči drugi bez pitanja zabada svoj radoznalji nos h njegev vugel, makar te bile radi toga ke je paravan bil stergan. Njega je teške bile nagovoriti na neke, furt je mučal i bil je otporen na puste rieči. Nie imel rad nikakve savetnike, nit mu je bile žal skorojeviče i obične je furt tie čas špuotal posprdljifca ilji savetnika skorojeviča, postidil ga, i kraj priče. „Ti si dečec, lažitourba, a niesi savetnik, tak je; znaš, gospon, bolj da svoj žep prebrojiš, malji, kuljike kuonca su potrošilji na tvoje onuče²¹, nek!“ Semjon Ivanovič je bil jednostavni čovek i siem je odlučne govoril ti. Iste tak, nikak nie mogel trpeti gda ga je nešči do je znal kakve je naravi, obične bezveze, počinjal gnjaviti i spitavati ke te ima h sandučeku...

¹³ Vugarek - krastavac

¹⁴ Pokljem - kasnije

¹⁵ Obljeka - odjeća

¹⁶ Povedati – reči, kazati

¹⁷ Hu tom toga – u međuvremenu

¹⁸ Taubek - golub

¹⁹ Gnjiti - propadati

²⁰ Štumf - čarapa

²¹ Onuča – krpa za nogu umjesto čarape

Semjon Ivanovič je imel jen sanduček. Sanduk mu je stal pod puostelju i čuval ga je kak zenicu h oku; i makar su si znalji da nutre, osim stare cajnjke²², drži dva ilji tri pare potrgane škuornje²³i, ak se neke opčenite desile, komad nekakvoga smetja, nutre nie bile čiste jemput ničega, alji je gospon Proharčin jake imel rad tu svoju pokretninu, čak sme i jemput čulji kak mu stara, alji još dost čvrsta brava nie bila zapraf. Govoril je kak bi del drugu, nekakvu posebnu, njemačku, z raznemi zagonetkami i z tajnu oprugu. Gda je jemput Zinovij Prokofjevič, zanesen svojem mladem umem povedal čiste nepriljičnu i grubu misel, da Semjon Ivanovič vjerojatne skriva i meče²⁴ stvari h svoj sanduk ke bi imel ke ostaviti dece, onda su se si ke su bilji pokraj njega skamenilji od neobične posljedice huncmutarije²⁵ Zinovija Prokofjeviča. Kak perve, gospon Proharčin je na pervu uostal bez teksta gda je čul takvu javnu i grubu misel. Duge su z njegve zubie curele bedastuoče, i na kraju su svatilji same da Semjon Ivanovič, kak prve, šinfa²⁶Zinovija Prokofjiča za jedne škerte dele ke je napravil jake davne; onda su skužilji da Semjon Ivanovič proriče da Zinovij Prokofjič za nič na svietu ne prešel h više društve, nek da ga bu šnajder²⁷, teromu je dužen za ajncuk²⁸, natukel i te sigurne zate ke malji duge nie platil i „na kraju, ti, dečec, – dobavit je Semjon Ivanovič, – viš hočeš prejt i husarske junkere, alji tak bome neš, frišku figu, nek buju te, dečeca, kad ti h uprave se doznaju, delji za pisara; evo, tobož, kak, čuješ malji!“ Onda se Semjon Ivanovič primiril, alji gda si je otihnu²⁹ oko pet vur, na največe i seopče čuđenje se pak uznemiril i najjemput je pak počel, prve sam z sobu, a onda je počel znova šinfati i posramljivati Zinovija Prokofjiča. Alji tuj pak nie bil kraj, i hvečer gda su Mark Ivanovič i stanar Prepolovenko kuhajli čaj i pozvalji k sebe h gosti pisara Okeanova, Semjon Ivanovič se napokon stal z postelje i namerne si je sel bliže k njim, dal je dvajst ilji petnajst kopjejk, i kakti zdej najjemput si je štel spiti čaja pa je počel naduge i naširoke razglabati i tumačiti da je siromak same siromak i nič druge, a da on, siromak, nema nič ke bi zašparal. Tuj je gospon Proharčin čak priznal, alji same zate ke je došle do toga, da je on, siromak, još trejti dan štel posuditi od njega, prostaka, oko jenu rublju, a zdej bome ne, ke se nej pokljem faljil malji da je evo, tobož, mene plača, tobož, takva ke ni hranu nemreš kupiti; i da je, na kraju, on siromak, eto takvi kakvoga vidite, i sam saki mesec pošilja svoje zelve³⁰ po

²² Cajnjek – krpa, otpadak od tkanine

²³ Škorenj - čizma

²⁴ Metati - stavljati

²⁵ Huncmutarija – šala, nepodopština

²⁶ Šinfati – grditi, oštro koriti

²⁷ Šnajder - krojač

²⁸ Ajncuk - odijelo

²⁹ Otihnuti - odležati

³⁰ Zelva - zaova

pet rublji h Tver, i da ih on ne pošilja h Tver zelva bi hmerla, a kad bi hmerla zelva za teru se on brine, Semjon Ivanovič bi si več odavno dal zašiti novu obljeku... I tak je na duge i na široke Semjon Ivanovič razglabal o siromaku, o peneze i zelve, i ponavljaj jedne te iste ke bi ostavil veči dojam onomu do ga je poslušal, tak ke se na kraju ves zbunil, zamučal i tek tri dane poklje gda več nikomu nie pale napamet dražiti ga i kad su ga si pozabilji, dodal h zaključak neke tipa da kad Zinovij Prokofjič pe h husare, da buju mu, prostaku, ocekliji nogu h ratu i delji buju mu drvenu meste te, i onda bu došel Zinovij Prokofjič i povedal: „Dej mi, dobri čovek, Semjon Ivanovič, koru kruheka!“ – a onda mu Semjon Ivanovič ne dal kruheka, nit ne pogledal divljaka Zinovija Prokofjeviča, i evo, tobož, kak se velji: de prejdi z njem.

Se je bile, kak je i triebale biti, čiste interesantne i skup z tiem strašne smiešne. Bez duljega razmišljanja su se si gazdaričini stanari skupilji ke bi dalje te proučilji i čiste z znatiželje su se odlučilji si skupa, za kraj, navaljiti na Semjona Ivanoviča. I tak kak je gospon Proharčin h zadnje cajte svojega života, to jest od toga časa gda je počel živeti h društvu, strašne je imel rad o siem se znati, raspitivati se i interesierati se za se, ke je delal vjerojatne radi neakve svoje tajne razloge, tak su se započinjalji neprijateljski odnosi med njimi bez bile kakve pripreme i bez da se hdien³¹ trudil, nek slučajne, sami od sebe. Semjon Ivanovič je furt imel svoj posebni, dost lukav, a na kraju i dost kompljicierani način kak je započinjal odnose, ke je čitatelju več pomalu poznate: obične bi se skobeljal z postelje otpriljike hu te vrieme gda se pil čaj i ak je videl da su se drugi skupilji nekam na kup ke bi prigotovilji napitek, došel bi k njim kak skromni, umen i ljubezni čovek, dal bi im svoje zakonite dvajst kopječki za čaj i povedal da bi i on štel sudelovati. Tuj su se mladi pogledavalji, tak su se med sobu dogovorilji da more Semjon Ivanovič z njimi piti čaj, i onda su započinjalji razgovor perve pristojni i fin. Onda bi neakvi brže bolje počel govoriti razne novosti, kak da se nič nie desile, i te najčešče o neakva zmišljena tema tere niesu ni bljizu istine. Na primjer, o tomu da je denes nešči kakti čul da je njegva preuzvišenost poviedala Demidu Vasiljeviču da, po njihovom mišljenju, oženjeni činovniki "prejdeju" bolje nek neoženjeni. Lježe im se poveča čin, jer mirni ljudi i onie h braku pune bolje stičeju sposobnosti, i da se zate on, to jest pripovjedač, hoče čem prie oženiti za neakvu Fevroniju Prokofjevnu, ke bi se bolj istical i stekel neke. Na primjer, one ke su več put primietilji pri druge njihove brate, da niesu niti male svecki ljudi, i da im falji duobre i lijepe manire, a radi toga se nemreju dopasti damam h društvu. A zate ke več nej bile zloupotrebljavanja trieba mam zeti diel plače onem teri ju dobivaju i z temi penezi trieba napraviti takvu dvoranu de se buju vučilji tancati, kak da postaneju eljegantni, dobre govoriuju,

³¹ Hdien - uzalud

da buju pristojni, poštuovati stareše, da imaju čvrsti karakter, duobre, zahvalne serce i razne duobre manire. A na kraju su govorilji da zgleda da su nekteri činovniki, prve ovi stareši, dužni položiti nekakvi ispit opčega znanja ke bi mam bilji naobraženi, i da bi se tak pune toga vidle, dobavil je pripovjedač, da nektera gospoda triebaju deti se karte na stol, – jenem slovem, govorilji su o hiljadu takve ilji tomu sljične najbesmisleneše temi. Hu tom momentu su se si pravilji da verjeju hu te, čak su sudelovalji h rasprave, spitavalji, misljlilji su na se, a nekteri su postalji tužni, počelji su kimati z glavami i posikud iskati savjete, tipa ke bi, tobož, triebalji napraviti ak im se desi neke lošega? Razme se same po sebe da bi se i tie čovek teri je bil pune menje dobrodušen i mirni nek gospon Proharčin ves splel i zbunil od takve seopče temi. Osim toga, se je kazale na te da bi se bez greške mogle zaključiti da je Semjon Ivanovič bil užasne bedast i usporen gda god je čul nekakvu novu, i njemu neobičnu misel. Gda god bi, na primjer, čul kakvu novost, furt ju je prve moral prebaviti i prežvakati, iskal je smisel, skretal z puta i zmotaval samoga sebe, i na kraju bi ju merti svatil, alji te na nekakvi svoj posebni način... I tak su se najemput otkrile razne interesantne i do zdej nesumnjive osobin Semjona Ivanoviča... Krenule je spletkarenje i klafranje³², i se je te skup z priču teru su dodatne ukrasilji došle do kancelarije. Pomogle je i te ke je gospon Proharčin najemput, z vedra neba, zmenil izgled ljica, a od pamtivieka je bil isti: ljice mu je postale nemirne, pogled zastrašen, plašljiv i male sumnjičav; počel je oprezne hoditi, na se se trzati i prislušivati i, šečer na kraju sie nove osobin, te je bile strašne kak je imel rad iskati istinu. Ljubaf prema istine je na kraju dopeljal do toga da je oko dva put riskieral i spitaval samoga Demida Vasiljeviča o tom kuljike su moguče te se novosti tere je čul oko deset na dan, a ak bume zdej prešutelji o posljedica toga glupoga ispada Semjona Ivanoviča, te nie radi ničega drugoga nek z suosječanja prema njegovom ugledu. I tak sme otkrilji da on opče nema rad ljude i da ga nie briga za red h društvu. Otkrilji sme da i hu njem ima pune toga fantastičnoga i niesme opče bilji h krivu jer niesu same jemput primietilji da se Semjon Ivanovič ponegda skroz zamislji i tak sedi na mestu z širem otprtami zubmi i drži pere h zraku kak mrtviec ilji kak kip. Tak ljiči bolj na senu razumnoga biča nek na same razumne biče. Dešavale se česte i te da se nekakvi gospon nevine zagledal h neke i ak je nešči najemput ziestal³³ njegev letimični, mutni pogled teri ko da je neke iskal, ves je zaderhtal, zlecal³⁴ se i mam je po bitnom papieru razljilji tintu ilji je del nekakve bespotrebne slove. Takve pruoste ponašanje Semjona Ivanoviča je uznemiravale i vriedale poštene ljude... Na kraju nišči več nie sumnjaj da ima neke fantastičnoga h glave Semjona Ivanoviča, gda su se jedne ljiepe

³² Klafranje - ogovaranje

³³ Zestati - sresti

³⁴ Zlecati se – preplašiti se

jutre po ciele kancelarije proširilji trači da je gospon Proharčin prestrašil samoga Demida Vasiljeviča, jer je bil tak čudni gda su se zestalji h hodniku ke je natiral ovoga da mu se hmekne... Prekršaj Semjona Ivanoviča je na kraju došel i do njega samoga. Gda je čul ke je napravil, berze se zdigel, oprezne je prešel med stolji i stolci, kad je došel do forcimera³⁵, sam si je zel kabanicu, obljekel ju, prešel van – i zginul³⁶; je na ne zna se kak duge. E se zgubil, e ga je neke druge privljekle – ne znamo, alji ga jene vrieme nie bile moči najti ni doma ni h kancelarije...

Nemo objašnjavaľji sudbinu Semjona Ivanoviča kak fantastičnu; alji iste tak nemreme ne povedati čitatelju da je naš heroj – nesvecki čovek, skruoz mirni i, do toga časa kak je dospel h društve, živel negde h zabiti, i bil je tihi i mogle bi se reči tajanstveni; jer ciele vrieme ke je još živel na Pjeskah, ležal je na postelje za paravanem, mučal je i z nikem se nie družil. Obodva stareša čoveka ke su živelji z njem i iste su tak živelji kak i on; obodva su bilji nekak tajanstveni i iste su petnajst ljet preležalji za paravanem. H patrijarhalne tišine, vesele i snene su se vljekľji dani i vure jen za drugem, i tak kak je se okuol bile kak trieba, ni Semjon Ivanovič, ni Ustinja Fjodorovna se več niesu dobre siečalji gda ih je sudbina spojila. „Ima toga deset ljet, ilji več petnajst, ilji merti čak i sieh dvajspet, – znala je tuj i tam povedati svojem novem stanarem, – ke se on, taubek, pojavil pri mene, ljhka mu zemľjica“. I onda normalne da je heroj naše pripoviesti, teri nie bil vaje³⁷ društvu, bil neugodne iznenaden gda se, ravne prie ljete dan, zbudil, ozbiljni i skromni, najemput sred glasne i nemirne bande od oko deset mlade ľjudi, njegve nove sustanare i pajdaše.

Gda je Semjon Ivanovič zginul stvoril je veljiku paniku h vugle. Perve i osnovne, bil je miljenik tam; druge i osnovne, njegva je osobna, teru je čuvala gazdarica, hu tom času slučajne zginula. Ustinja Fjodorovna je zavijala, – ke je furt dielala h takve kritične momente; ravne je dva dane šinfala, klela³⁸ stanare; jafkala da su joj stiralji stanara kak piesa, da su ga hništilji "si tie zločesti pozprdljivci", a trejti dan ih je se sterala iskat begunca i da ga najdeju kak god znaju, živoga ilji mertvoga. Hvečer je prvi došel pisar Sudbin i povedal je da je neke našel, da je videl begunca na Tolkučem³⁹ i na druga miesta, hodil je za njem, stal bljizu njega, alji mu nie hupal nič povedati, a bil je i bljizu njega dok je bil požar, gda se hvužgala hiža h Krive uljičice⁴⁰. Puol

³⁵ Forcimer - predsoblje

³⁶ Zginuti - nestati

³⁷ Vaje - naviknut

³⁸ Kleti - psovati

³⁹ Naziv tržnice

⁴⁰ Ulica u Moskvi

vure poklje su došlji Okeanov i Kantarev raznočinec, od rieči do rieči su povedalji iste te ke i Sudbin: iste su bljizu njega stalji, sega oko deset korake dalje od njega hodilji, alji pak niesu hupalji⁴¹ nič povedati, a obodva su primietilji da je Semjon Ivanovič hodil z petljačem⁴² pijancem. Na kraju su se skupilji i drugi stanari, i kak su pažljive poslušalji, zaključilji su da Proharčin trieba biti tuj negde bljizu i da bu berze došel; alji kak su si i prie znalji, hodi okol z petljačem pijancem. Petljač pijanec je bil čiste gadni, divlji čovek i uljizica, i bile je očite da se nekak prišmajhljal⁴³ Semjonu Ivanoviču. Pojavil se ravne tieden dan prie nek je Semjon Ivanovič zginul skup z pajdašem Remnjevem, kratke je živel h vugle od milostinje, i govoril da trpi za istinu, da je prie služil po pokrajina, da ih je našel revizor pa pokrivil da su njega i društve uzdrmalji kakti za istinu, da se javil h Peterburg i pal na koljene pred Porfirija Grigorjeviča da su ga, prema molbe, delji h jenu kancelariju, alji su ga hmeknulji i otud radi okrutne sudbine, onda da se hništela sama kancelarija gda su ju mienjalji; a dok su delalji novi popis činovnike niesu ga zelji, ke radi toga jer nie bil sposoben delati svoj posel, ke radi toga ke je dobre delal jen drugi, čiste ljievi posel, – skup z siem tiem jer je fest imel rad istinu i na kraju radi huncmutariji neprijatelje. Gda je zgotovil priču, za tere je vrieme gospon Zimovejkin ne same jemput kušnul⁴⁴ svojega gruboga i kosmatoga pajdaša Remnjeva, siem teri su bilji h sobe se je po redu naklonil do poda, nie pozabil ni sluškinju Avdotju, se je nazval dobrotvorem i objasnil da je on nedostojni čovek, nametljiv, zločesti, divlji i glup, i ke mu nej dobri ljudi zamerilji na njegve nesretne sudbine i jednostavnosti. Poklje ke je sprosil zaštitu, gospon Zimovejkin se pokazal kak veseljak. Puostal je fest srečen, kušval je ruke Ustinje Fjodorovne, bez obzira na njenja skromna uvjerenja, da je ona niže klase, nie plemkinja, a k večeru je obečal ciele pajdašije pokazati kak je talentieran h jednom ljiepom posebnom tancu. Alji drugi dan priča je imiela tužni kraj. Ilji zate ke se posebni tanc pokazal preveč posebnem, ilji zate ke je Ustinje Fjodorovne, kak bi ona te poviedala, "osramotil i uvriedil čast, a k tomu joj je poznat i Jaroslav Iljič i da je štielea več bi odavno bila žena glavnomu časniku", – same ke je Zimovejkin triebal odperhati⁴⁵ doma. Prešel je, pak se vrnul, pak je bil nečasne stiran, zadobil je pažnju i milost Semjona Ivanoviča, usput mu je otuđil nuove hlače i na kraju se pak pojavil kak zavodnik Semjona Ivanoviča.

⁴¹ Hupati – usuditi se

⁴² Petljač - prosjak

⁴³ Prišmajhljati se – umiliti se, dodvoriti se

⁴⁴ Kušnuti - poljubiti

⁴⁵ Odperhati - odlepršati

Čem je gazdarica doznala da je Semjon Ivanovič bil živ i zdrav i da nema ke zdej iskati osobnu, brze je prestala žaluovati i prešla se smiriti. Hu tom toga su se nekteri od stanare odlučilji prirediti beguncu svečani duoček: potergalji su riglju⁴⁶ i pomeknulji su paravan od njegeve postelje, male su razmetalji postelju, zelji su znameniti sanduk, delji su ga k postelje pod noge, a na postelju su delji zelvu, to jest lutku, ljik napravljen od gazdaričinoga staroga rupca, ženske nočne kape i pelerine, alji je tak ljičila na zelvu ke bi se čoveka dale zvarati. Kad su zgotovilji posel, počelji su čakati ke bi mu, gda duojde Semjon Ivanovič, povedalji da je došla zelva z kotare i da je sirota prešla za njegev paravan. Alji su čakalji i čakalji, čakalji i čakalji... dok su čakalji Mark Ivanovič je uspel zgubiti h karta puol plače stanarem Prepolovenku i Kantarevu; več je Okeanovu ves nos pocrvenel i natekel dok su se kartalji kuljike put je dobil po njem; več se i sluškinja Avdotja skore naspala i dva put se zdigla, hodila vljiec derva, metat na uogenj, i Zinovij Prokofjevič je, mokri kak miš, sak čas biežal h dvorišče spitavat za Semjona Ivanoviča; alji još nišči nie došel – ni Semjon Ivanovič, ni petljač pijanec. Na kraju su si prešlji spat, alji su za saki slučaj ostavilji zelvu za paravanem; i tek se h četiri vure čule kucanje na vrata, alji tak glasne ke bi se mogle reči da su ovi ke su čakalji dobilji nagradu za uloženi trud. Te je bil on, Semjon Ivanovič, gospon Proharčin, alji h takvom stanju ke su si zakričalji i nikomu nie ni pala na pamet zelva. Zgubljeni se je pojavil bez siečanja. Otpeljalji su ga h fižu, ilji je bolje reči, odnesel ga je na pleča ves moker i ozebel, pohabani, siroti jeftini nočni kočijaš. Gda je gazdarica pitala de se ovi bogec tak naluokal, kočijaš je povedal: „Nie pijan, ni dropte⁴⁷ alkohola nie spil; h te te hvjeravam, a vjerojatne je omegljel⁴⁸, ilji se ves skamenel kak nie nič jel, ilji ga je merti fršloknu⁴⁹. Ke bi mu bile udobneše, prislonilji su krifca na peč i počelji su ga promatrati. Vidlji su da zaobiljne nie pijan, nie nit fršlok, nek je nekakvi drugi grieh bil h pitanju jer se Semjonu Ivanoviču plel jezik, priemalji su ga grči, i same je čmigal z očmi, tuj i tam se zbunjene zaustavil na jednomu, pa na drugomu promatraču h pidžame. Onda su počelji spitavati sirotoga kočijaša otkud ga je zel? „Od nekakve z Kolomne⁵⁰, – govoril je on, – vrag bi ga znal e su gospoda ilji ne, alji voljiju bančiti, vesela su gospoda; baš su ga takvoga dalji; e su se posvadilji ilji su ga lovilji grči, bog zna ke se tuj desile; a ovi veseljadi su dobri ljudi!“ Prielji su Semjona Ivanoviča, zdiglji su ga na druge, širše pleče i odneslji h špampet⁵¹. Gda je Semjon Ivanovič, dok se namieščal h špampetu, dotieknul svoju zelvu i del noge na svoj najdraži sanduk, počel

⁴⁶ Riglja - zasun

⁴⁷ Dropta - trunka

⁴⁸ Omegljeti – onesvijestiti se

⁴⁹ Fršloknuti – udarila ga je kap

⁵⁰ Kolomna – stari ruski grad

⁵¹ Špampet – krevet

je zijati koda ga koljeju, postavil se je na se četiri i sav je drgietal i počel zgrtati i zauzimati kolke god je mesta na postelje uspel z rukami i tielem. Onda je pogledal ljude poljek⁵² sebe z prestrašenem, alji nekak odlučnem pogledem i, činile se kak da je povedal da bu prie hmerl nek komu dal i droptu toga ke ima...

Semjon Ivanovič je tak preležal oko dva ilji tri dane, čverste okružen z paravani i tak odvojen od cieloga ibogoga svieta i sieh uzaludne brig. Kak te obične ide, drugi dan su več pozabilji na njega; vrieme je tekle svojem tokem, vura za vuru, dan za danem. Napol je spal, napol je čul, se je te mučile njegvu otežalu, vruču glavu; mirne je ležal, nie jafkal nit se žaljil; baš suprotne, htihnul je, mučal je i jačal se, stisnul se k postelje, tak kak zajec od straha padne na zemlju kad čuje luofce. Ponegda je h stanu dug cajt bile tihe i duosadne, – te je bil znak da su stanari prešlji saki po svoje dužnosti, a kad se zbudil, Semjon Ivanovič je mogel razbijati dosadu tak ke je poslušal ruženje⁵³ h kuhinje de je gazdarica štropotala⁵⁴, ilji korake raznošene šlap težakijnje Avdotje tere su se glasale po taktu po siem sobam, dok je zdihavala i cvekala, čistila i pripeljavala h red se vugle. Se vure su tak tekle, snene, ljiene, pospane, duosadne kak voda tera je po taktu i glasne curela h kuhinje z klupi h ljevur. Na kraju su prihajalji⁵⁵ stanari, jen po jen ilji nekteri skupa, i Semjon Ivanovič je ljiepe mogel poslušati kak su špuotalji vrieme, štelji su jesti, kak su larmalji⁵⁶, pušilji, svadilji se, družilji se, kartalji se i ruopalji⁵⁷ z kupicami dok su se spravljajli piti čaj. Tuj je Semjon Ivanovič išel da se bu zdigel ke bi skup z njimi delal čaj, alji onda mu se počele spati i bulaznil je da več odavno sedi pri stolu za čaj, sudeluje i spomina se, i da se Zinovij Prokofjevič okoristil z slučajem pa je več uspel podeti⁵⁸ h razgovor nekakvi projekt o zelva i o moralnom odnosu razne dobre ljudi prema njim. Tuj se Semjon Ivanovič žurel opravdati i povedati neke, alji si su h isti glas počelji zijati čiste močnu frazu „te sme več vidlji“ i tak su prekinulji se njegve prigovore, i Semjonu Ivanoviču nie preostale nič druge nek da nazaj počne maštati o tomu da je denes prvi i da h kancelarije trieba dobiti srebrnjak. Na štienega je razmuotal peneze, berze je pogledal oko sebe i, kak je berze mogel, odvojil cielu polovicu zakonske naknade ke je dobil i tu je polovicu skrill h škorenj. Onda se tuj na štienega odlučil, bez da je obračal pozornost na te da je h špampetu i spi, gda dojde doma platiti kolke trieba za hranu i najam svoje gazdarice pa kupiti one ke mu trieba i pokazati, kakti bez namere

⁵² Poljek - pokraj

⁵³ Ruženje – nabijanje, buka

⁵⁴ Štropotati - nabijati

⁵⁵ Prihajati - dolaziti

⁵⁶ Larmati – bučiti, galamiti

⁵⁷ Ruopati – lupati čime, praviti buku

⁵⁸ Podeti - ubaciti

i slučajne, komu treba, da je h minusu, da mu nič ne ostaje i da zdej nema ke poslati zelve, pa bi stal tužni radi zelve, pune bi govoril o nje zutra i prekzutra, i naredne deset dane bi onak usput spomenul da zelva nema ničega ke nej slučajne duo pozabil. Gda je tak odlučil, skužil je da i Andrej Jefimovič, tie najmenjši, čelavi čovek ke je navek mučal, teri se h kancelarije premestil za ciele tri sobe od mesta de je siedel Semjon Ivanovič i h dvajst ljet ke su skupa delalji nie mu rekel ni rieči, stoji skup z njem na štienka, iste broji svoje srebrne peneze, maše z glavu i govori mu: „Penezeki, gospodo! Ak ne njih, ne ni kaše, gospodo, – grube je duodal i prešel z štienki, a kad je več bil na kapiču⁵⁹ zaključil je, – a ja ih, gospon, imam sedmere“. Tuj je čelavec, vjerojatne iste tak nie ni male primietil da zgleda kak duh, kak da opče nie stvarni, pokazal ravne aršin⁶⁰ od poda i, kak je zamahnul z ruku hnadol⁶¹, zmrmljal da stareši ide h gimnaziju; onda se nezadovoljne zgledal na Semjona Ivanoviča, kak da je baš gospon Proharčin krif ke ovi ima sedem komade dece, nabil si je škrljak⁶² na glavu, stresel kabanicu, skrenul ljieve i skril se. Semjon Ivanovič se ves zlecal⁶³, i mada je bil hvieren da nie on krif ke sedem komade dece živi pod istem kruovem, alji je ispale tak da nie kriv nišči drugi nek Semjon Ivanovič. Zlecal se i počel je biežati, alji mu se činile da se vrnul čelavi gospon, da ga bu hlovil, preiskal, i da mu hoče hkrasti su plaču zate ke ima sedem komade dece i nie priznal nikakve moguče veze Semjona Ivanoviča z kakvami zelvami. Gospon Proharčin je biežal, biežal, zadihal se... skup z njem je biežale pune ljudi, i siem je zveketala plača h zadnjem žepu knap fraka; a kraju je ves narod počel biežati, zaigrane⁶⁴ su vatrogasne sirene i cielji val ljudi ga je skore na pleča odnesel na ti požar de je zadnji put bil z petljačem pijancem. Pijanec, – inače gospon Zimovejkin, – je več bil tam, dočakal je Semjona Ivanoviča, z strahem je pobiežal, priel ga za ruku i otpeljal h največu gužvu. Baš kak i onda h zbilje, se je oko njih zijala beskrajna bagra, tera je preplavela obalu Fontanke med dvemi mosti, se okolne uljice i uljičice; baš kak i onda, Semjona Ivanoviča je odnesle skup z pijancem za nekakvu ogradu de su ih pritisnulji, kak z kljješčami, na ogromnom dvorišču punom drf, punom promatrače teri su se skupilji z uljic, z Tolkučega placa i sie okolne hiž, krčmi i birtij. Semjon Ivanovič je se te videl i osječal se kak i onda; h vertlogu groznice i bulažnjenja su pred njem prelazila razna čudna ljica. Nektere se zmislijl. Jen je bil točne tie gospon teri je izuzetne hljieval povjerenje, veljiki z gusti mustači⁶⁵, a dok je gorele bil je za plečami Semjona Ivanoviča i nagradil ga je odozadi, gda je

⁵⁹ Kapič - trijem

⁶⁰ Aršin – jedinica za mjeru, 0.71 m

⁶¹ Hnadol – prema dolje

⁶² Škrljak - šešir

⁶³ Zlecati se – preplašiti se

⁶⁴ Zaigrati - zasvirati

⁶⁵ Mustači - brkovi

naš junak počel tapkati z nogicami jer je osjetil nekakvi polet, kak da je tak štel zapljeskati mladem ke su gasilji požar ke je ljiepe mogel videti od tud de je stal. Drugi je bil mladi dečec, jak kak medved, od teroga je naš junak pobral šus⁶⁶ h vidu toga da su ga premestilji za drugi pluot⁶⁷ gda se štel prebiti čež njega ki bi on, merti, nekoga spasil. Pred njem je preletel ljik toga starčeka z hrapavem ljicem, h starom, z nečem opasanom, vatenom šlafroku⁶⁸ teri je prie požara bil prešel h štecun⁶⁹ po dvopek i čike svojemu stanaru, a zdej se prebijal čez bandu, z pintem⁷⁰ mljicka i pikovu četvorku h ruka, do duoma de su mu gorele žena i kčer, i trist i pol rublji h vuglu pod dunju. Alji najjasneše je videl tu sirotu, grešnu babu o tere je več put šifrunil⁷¹ dok je bil betežen, – prikazala mu se tak kak je bila i onda – h pletena šlapa, z ščapem, pletenu tašku⁷² na pleča i obljiečena h cajnjke. Rožđila⁷³ je glasneše od vatrogasce i ljudi, a k tomu je i mahala z ščapem i rukami, da su ju od nekud sterala deca i da je hu tom toga zgubila dva put po pet kopjejki. Same je namatala jedne te iste, deca i pet kopjejki, pet kopjejki i deca, alji te nič nie bile jasne, nit je imele smisla i onda su si ljudi same pustilji mira i niesu ju se ni trudilji razmeti. Alji baba se nie gasila, same je zijala, zavijala, mahala z rukami i zgleda da ju nie bile briga nit za požar do teroga su ju dopeljalji ljudi z ceste, ni za ves ljudski narod teri je bil oko nje, ni za nesreču druge, a bormec ni za ostatke zgorietoga drieva i iskre tere su več počele prašiti ves narod ke je stal okuol. Na kraju je gospon Proharčin osjetil kak ga spopada strah jer je jasne videl da nie te se bez razloga i da bu platil za te. I zaobiljne, tuj bljizu njega se spljiezal⁷⁴ na drievlje nekakvi muž h podrapanom i z ničem opasanom šlafroku, z zgorietami lasmi i bradu, i počel je puntati ves božji narod protif Semjona Ivanoviča. Bagra je rasla i rasla, muž je kričal, a gospon Proharčin se zmrznul od straha i mam se zmisljil da je te muž oni kočijaš teroga je ravne prie pet ljet bezdušne prevaril tak ke je pobiegel od njega čez otprte vrate prie nek ke je platil, tak je visoke zdigal noge kak da beži buos po vručem šparetu. Buogi gospon Proharčin je štel neke povedati, kričati⁷⁵, alji nie mogel. Osiečal je kak ga je srdita bagra okružila i davi ga, duši kak šari zmaj. Fest se trudil i – zbudil se. Onda je videl da gori, da mu gori ves vugel, paravani, cielji stan gori skup z Ustinju Fjodorovnu i ze semi njenji stanari, da

⁶⁶ Šus - udarac

⁶⁷ Pluot - ograda

⁶⁸ Šlafruk - ogrtač

⁶⁹ Štecun - dućan

⁷⁰ Pint - bokal

⁷¹ Šifruniti - buncati

⁷² Taška – torba

⁷³ Rožđiti - vikati

⁷⁴ Spljiezati se – popesti se

⁷⁵ Kričati - vikati

mu gori špampet, vanjkuš⁷⁶, deka, sanduk i, na kraju, njegev dragoceni madrac. Semjon Ivanovič je skočil, zgrabil madrac i počel biežati dok ga je vljekel za sobu. Alji su ga h gazdaričine sobe, kam je naš junak pobiegel takvi kakvi je bil, prost, bos i h košulje, hlovilji, obrnulji i pobjednički odneslji nazed za paravan teri pak opče nie gorel, nek je goriela glava od Semjona Ivanoviča, – i poległji su ga h postelju. Sljične tak kak pohabani, nepodbriti i nevurni vergljaš meče h putni sanduk svoju pulčinelu tera je več napravila raspašoj, tera je se natukla, prodala dušu vragu i na kraju doživela svoj kuonec⁷⁷ do nuove predstave h jednom sanduku skup z tiem vragem, z Arapi, z Petrušku, z gospu Katarinu i njenjem veselem ljubavnikom, načelnikom okružne poljicie.

Brze su si okružilji Semjona Ivanoviča, stari i malji, stalji su jen do drugoga oko njegeve postelje i z ljićem punem očekivanja gledelji na betežnika. Hu tom toga je on došel k sebe pa je z su silu počel, e od savjesti ilji čega drugoga, navlačiti na se deku zate jer se valjda štel skriti pod nju od tie ke su ga žaljilji. Na kraju je Mark Ivanovič prvi prekinul muk i, kak umen čovek, fest je mile poviedal da se Semjon Ivanovič treba smiriti, da je grde i sramota gda je čovek betežen, da te dielaju same mala deca, da treba ozdraveti, a onda i služiti. Mark Ivanovič je završil z šalu da betežnikom još nie određena puna osnovica, i da on dobre zna da čini ne rasteju i, ak je on dobre razmel, da mu takve zvanje ilji stanje ne donosi nekakve veljike prihode. Jednem slovem, bile je očite da su si imelji prste h sudbine Semjona Ivanoviča i da su preveč suosječajli. Alji on je hud⁷⁸ uostal ležati na postelje, mučati i uporne je se bolj i bolj navlačil deku na se, ke nikomu nie bile jasne. Mark Ivanovič pak nie štel priznati poraz i teška je serca pak počel govoriti neke sladunjavoga Semjonu Ivanoviču jer je znal da se tak treba ponašati prema betežnomu čoveku; alji Semjon Ivanovič nie štel ni čujti; baš suprotne, neke si je zmrmljal h bradu nekak sumnjičave i najemput je počel zlonamerne gledeti ispod oka i ljieve i desne, činile se kak da je štel se ke su suosječajli z njem pretvoriti h prah. Tuj se več nie imele ke raspravljati: Mark Ivanovič več nie mogel te trpeti i gda je videl da je čovek jednostavne dal sebe za praf da ostane pri svojem, ves se rasrdil i hvriedil pa mu je h ljice povedal se ke ga ide bez slatke rieči. Da mu je vrieme da se stane, da nie treba ljenguzariti, da je te ke ciele dane i noči kriči o požare, zelva, pijance, ključanica, sanduke i vrag bi znal o čem se ne – glupe, nepriljične i uvredljive za čoveka jer ak i Semjon Ivanovič neče spati, naj ne smieta drugem, i na kraju krajeva da si nek te se dobre zapamti. Imele je efekta te ke je povedal jer se Semjon Ivanovič brze obrnul k govorniku i čvrste povedal, pa makar z slabem i promuklem glasem, „ti, malji, muči! same

⁷⁶ Vanjkuš - jastuk

⁷⁷ Kuonec - kraj

⁷⁸ Hud - ljut

naklapaš⁷⁹, besramnik jen! čuješ, papučar! ti si knez, a? e razmeš stvar?“ Gda je te čul, Mark Ivanovič je ponorel, alji je videl da ima posla z betežnem čovekem pa se veljikodušne prestal srditi, nek ga je probal posrameti, alji se i tuj zaustavil; jer je Semjon Ivanovič mam povedal da ne dal da se šaljiu na njegev račun, zabadaf je Mark Ivanovič pisal pesmice. Onda su dvie minute mučalji, na kraju je Mark Ivanovič došel k sebe i direktne, jasne, krasnoriečive, alji ipak čvrste povedal da Semjon Ivanovič trieba znati da je med plemeniti ljudi i da „milostivi gospon triebate razmeti kak se ponaša prema plemenite ljudi“. Mark Ivanovič je znal ljiepe govoriti gda je triebal i imel je rad zazivati osječaje h slušateljju. Z svoje strani, Semjon Ivanovič je govoril i delal se bolj sprekidane, vjerojatne kak je bil navajen mučati, i osim toga, gda se znale desiti da, naprimjer, trieba povedati kakvu dugu rečenicu, onda se tuljike hdubel hu nju da se činile kak da je od jene rieči nastala druga, od druge trejta, od trejte čettrta i tak dalje, ke su mu bilji puni zubi, počel se naduvati i onda su rieči počele leteti h prekrasnom đumbusu. Eto zake je Semjon Ivanovič, makar je bil umen čovek, negda govoril strašne bedastuoče. „Lažeš, – poviedal je zdej, – dečec, ti si besramnik! i na gda buš del torbu na rame, – peš prosit; imaš svoju glavu za misljiti, kurviš; eto ti ga na, pjesnik!“

– Da te vi možda još furt ne bludite⁸⁰, ha, Semjon Ivanovič?

– A čuj, – govoril je Semjon Ivanovič, – bedak bludi, pijanec iste, pes iste, a mudri razumnomu služi. Čuješ, nemaš ti pojma, ti si kurviš, učenjak, čitam te kak knjigu! I evo, tuj buš najemput zgorel, nit neš skužil da ti je glava zgoriela, na, si čul priču?!

– Da... to jest kak te... to jest kak te poviedate⁸¹ da bu mi glava zgoriela, Semjon Ivanovič?..

Mark Ivanovič nit nie do kraja povedal, alji su si jasne videlji da Semjon Ivanovič još nie došel k sebe, da i dalje šifruni; alji tuj gazdarice več vrag nie dal mira i poviedala je da je prie par dane zgoriela hiža od jene čelave pucke h Krive uljičice; da je tam bila takva čelava pucka; da je hvužgala sviečicu i zapaljila špajzu; nie je ostale pod milem bogem nič.

– Pa no, Semjon Ivanovič! – zakričal je Zinovij Prokofjevič van sebe i presiekel gazdaricu h govoru. – Semjon Ivanovič, vi ste ovakvi onakvi, prešlji ste čez pune toga, jednostavni ste čovek, a ke oni vas tuj zafrkavaju za zelvu ilji za ispitate z tanca? E tak? Si tak misljite?

– No, čuj zdej, – odgovoril je naš junak dok se zdigal z postelje z te male sile ke mu je ostale i na kraju se rasrdil na te teri su suosječalji z njem, – do je lakrdijaš? Ti si lakrdijaš, ti ludi pes,

⁷⁹ Naklapati -

⁸⁰ Bluditi - buncati

⁸¹ Poviedati - govoriti

lakrdijaš jen, a sigurne se nem šaljl same zate ke si mi ti tak povedal, gospon; e čuješ, malji, niesam ja tvoj sluga, gospon!

Tuj je Semjon Ivanovič još pune toga štel povedati, alji se toljike hmoril ke je same lempil⁸² na postelju. Ovi ke su suosječalji z njem su ostalji h čudu, siem je lalavka⁸³ opala jer su zdej razmelji h ke je zagazil i niesu znalji od kud bi počelji; najemput su zaškripele vrate h kuhinje, otrprle su se i pajdaš pijanec, – inače gospon Zimovejkin, – pomalu je, sav splašen porinul glavu čež nje ke je, po svojemu običaju, oprezne ispital teren. Točne su njega i čakalji; si su mu odjemput počelji mahati da čem prie ujde i Zimovejkin, kak se mam poveseljlil, nie ni snel kabanicu nek se brze porinul k postelje Semjona Ivanoviča.

Bile je očite da Zimovejkin nie spal cielu noč nek se bavil z nekakvi važni poslji. Desna stran ljiica mu je bila z nečem zljepljena; podbuhlji kapki su mu bilji vlažni od krmiežlje; frak i sa obljeka mu je bila pohabana, z tem da mu je cielji ljievi kraj bil poljean z nečem odvratnem, merti z nekakvem blatem z kakve mlake. Pod pazuhem je nesel nečievu violjinu teru je nekam išel prodati. Bile je očite da niesu fuljalji kad su ga zvalji da im pomore jer je hu tom momentu, gda je razmel ke se dešava, počel govoriti noromu Semjonu Ivanoviču kak da je on glavni i, još k tomu, kak da zna znanje: „Ke bu, Senjka? Zdigni se! Ke, Senjka, mudri Proharčin, posluži se z pameti! Ak se buš preveč razmietal se ti bum hkral; naj se bahatiti!“ Tie kratki, alji uoštri govor je iznenadil se prisutne; još su se bolje si iznenadilji kad su vidlji da se Semjon Ivanovič, kad je čul te se i videl pred sobu njegve ljice, sav splel i puostal je strahu ke je na jedvite jade postihoga zmrgljal⁸⁴ h bradu neophodni prigovor. „Ti, nesretnik jen, bež tam, – povedal je, – ti, nesretnik, ti si luopof! E čuješ, razmeš? Prvak si, knez, utjecajni čovek!“

– Ne, brat, – razvlačil je Zimovejkin dok je pokušaval ostati pri sebe, – niesi dobre, brat moj filjister, Proharčin, ti si proharčinec! – poviedal je Zimovejkin, male je oponašal Semjona Ivanoviča i zadovoljne je gledel okuol. – Naj se delati hrabrem! Smiri se, Senja, smiri se, ilji te bum prijavil, se im bum, bracek moj, povedal, razmeš?

Činile se da je Semjon Ivanovič se razmel jer se stresel gda je čul kraj rečenice i mam je brze i zgubljene počel gledeti se okuol. Gospon Zimovejkin je bil zadovoljni z tem kak je njegev govor deluoval na Proharčina i štel je nastaviti, alji ga je hu tom momentu zaustavil Mark Ivanovič , jedne vrieme je počakal da se Semjon Ivanovič male primiri i htihne, a kad se ves

⁸² Lempiti – naglo ili neoprezno leći

⁸³ Lalavka - čeljust

⁸⁴ Zmrgljati - mrmljati

smiril duge mu je i razumne tumačil da „ak bu i dalje tak razmišljaj kak zdej razmišlja, prve i osnovne, nema nikakve koristi od toga, druge i osnovne, ne same da nema nikakve koristi nek mu i škuodi; na kraju, ne da mu toljike škuodi kuljike je te pokvarene; a razlog tomu je da ih Semjon Ivanovič se dovodi h napast i predstavlja bedasti primjer“. Kad su te čulji, si su čakalji da se bu ovi urazumil. K tomu je i Semjon Ivanovič bil tihe i nie pune jambral⁸⁵. Počela je kratka rasprava. Govorilji su mu kak bratu, štelji su razmeti čega se tuljike boji? Semjon Ivanovič im je povedal, alji kak da nie. Prigovaralji su mu, onda je i Semjon Ivanovič prigovaral. Pak su prigovaralji z obo dva kraje, a onda su se i si hmiešalji, i stari i malji, jer su se najemput počelji spominati o takve ljiepe i čudne teme ke opče niesu znalji kak bi te se povedalji. Rasprava je došla do toga da jen drugoga več nie mogel zmisljiti, te je onda vodile do zijanja, zijanje do suzi i Mark Ivanovič je prešel nakraju ke mu je se pena išla na zube van kak je bil hud i povedal je da do zdej još nigdar nie videl takvoga nedopoviedanoga⁸⁶ čoveka. Oplevanijev je pljunul, Okeanov se je zlecal, Zinovij Prokofjevič je pustil suzu, a Ustinja Fjodorovna je zavijala i jafkala da je „odlazi stanar i da je ponuorel, da bu hmerl, mladi, bez osobne, nišči neče priznati, a ona je sirota i da buju ju zaprlji h rešt⁸⁷“. Jednem slovem, si su na kraju jasne videlji da je sjetva bila dobra, da je se ke su štelji posejati zišle stostruke, da je zemlja bila plodna i da je Semjon Ivanovič jake dobre znucal⁸⁸ svoj um h pajdašije na falu i slavu i več nema nazed. Si su zamučalji, jer čak i ak su videlji da se Semjon Ivanovič zlecal od sega toga, onda su se zlecalji i tie teri su suosječalji z njem...

– Kak! – zakričal je Mark Ivanovič, – čemu ste tak strahu! Od čega ste tak ponorelji? Gdo mislji na vas, ste vi moj gospon? E imate praf biti tak strahu? Do ste je vi? Ke ste je vi? Nula, gospon, okrugla kak palačinka, eto ke ste vi! Ke tak ružite? Na uljice je babu zgazile, tak buju i vas zgazilji? Nekakvi tam pijanec nie šparal, pa buju i vam tak skute odrezalji? Hiža je zgoriela pa bu i vam tak glava zgoriela, ha? E bu tak, gospon? E tak, bracek? E tak?

– Ti, ti, ti si glup! – zmrmljal je Semjon Ivanovič. – Nos ti buju odgrizlji i sam ga buš pojel z kruhem, nit neš primietil...

– Papučar, da papučar, – kričal je Mark Ivanovič i nie štel čujti, – ja sam papučar, merti. Je, ne triebam iti na ispit, ne triebam se ženiti, niti se nafčiti tancati; alji, gospon, pod menu meste ne

⁸⁵ Jambrati - prigovarati

⁸⁶ Nedopoviedan - tvrdoglav

⁸⁷ Rešt - zatvor

⁸⁸ Znucati - iskoristiti

prepale. Ke je, bracek? Ke za vas nit nema širokoga mesta? Tam bu pod vami pod prepal, ke ne?

– Zake? Tebe buju mert i pitalji? Zaprlji buju i nema.

– Nema. Ke buju zaprlji? Ke još ima pri vas, ha?

– A evoga pijanca su hitilji van...

– Hitilji van; pa te je pijanec, a vi i ja sme čovek!

– No, čovek. A ona je zdej tuj, zdej je nie...

– Ne! A gdo je ona?

– Pa ona, kancelarija... kan-ce-la-rija!!!

– Je, vi ste blaženi čovek! Da, trieba je, pa kancelarije...

– Trieba je, čuješ; i denes je trieba, zutra bu je triebale, a prezkutra je nekak nebu trieba. Evoga, čul si priču...

– Pa dalji vam buju plaču za ciele ljete! Toma, vi ste Toma, nevierni ste čovek! Po položaju poštovanje je na drugomu mestu... ?

– Plača? A ja sam evo zgubil plaču, došlji buju lopovi, zelji buju penaze; a ja imam zelvu, čuješ ti? Zelvu! Buzdovan jen...

– Zelva! Ma vi ste čovek...

– Čovek; ja sam čovek, a ti si, pametnjakovič, glup; čuješ, buzdovan, ti si jen buzdovan, eto ke si ti! A ja ne govorim o tvoja šala; a postoji takve meste tere more najemput zginuti. I Demid, čuješ, Demid Vasiljevič je povedal da se to meste hništava...

– Ah vi, Demid, Demid! Vrag jen, da...

– Je, bum i amen , i ostal buš bez mesta; hodi i ti z njem, na...

– Da vi, na kraju, jednostavne lažete ilji ste čiste ponorelji! Ljipe nam poviete; kak trieba? Priznajte, ak imate ke priznati! Nemate se čega srameti! Ponuorel si, bracek, ha?

– Ponuorel! Skrenul z pameti! – si su okuol govorilji, i si su si pukalji lasi od očaja, a Marka Ivanoviča je gazdarica zgrabila z dvie ruke ke nej slučajne nekak rezbil Semjona Ivanoviča.

– Ti si pogan, pokvarena si ti duša, filjister! – pruosil je Zimovejkin. – Senja, niesi ti uvredljif, ti si milji čovek, pristojni! Jednostavni si, pošten... si čul? Te se se događa jer si duobri; a ja sam tie teri je divlji i bedasti, pa ja sam buogec; alji mene valjda duobri čovek nie ostavil samoga; viš, dielaju ti na čast; fala i njim i domačice; e viš, i naklonil ti se bum do puoda, evo ga, evo; duk⁸⁹, platil bum duk, teta gazdarica! – Tuj se Zimovejkin čak i z nekakvem dostojanstvom, pedantne naklonil do poda. Pokljem toga je Semjon Ivanovič štel pak neke povedati, alji onda mu več niesu dalji; si su se hmiešalji, počelji su ga prositi, hveravati, hmirivati i došlji su do toga da se i Semjon Ivanovič posramel i na kraju je z slabem glasem prosil e slobodne se objasni.

– No, dobre je, – povedal je, – ja sam milji, mirni, čuješ, i dobri čovek, lojalen i vjerni; znaš, kapljem zadnju kaplju krvi, čuješ malji, prvak ... pa nek stoji tuo meste; je, ja sam siromak; evo kak ga buju zelji, čuješ prvak, – muči zdej, razmi, – zelji buju čak i te... zdej je tuj, brat moj, a onda več nie... razmeš? A ja, brat, i z tašku, čuješ me?

– Senjka! – h biesu je segaguta⁹⁰ zakričal Zimovejkin ke je nadglasal se h sobe. – Imaš svoju glavu za misljiti! Zdej ti bum povedal! Ke si ti? Do si ti? Si ti mertu kakvi razbijač, ke, nedopoviedani kak osel⁹¹? Nasilnoga, glupoga buju stiralji z posla bez upozorenja, čuješ; do si je ti?!

– Evo ga na...

– Čega? No, oj z njem!...

– Ke oj z njem?

– No on ima svoju glavu za misljiti, ja imam svoju; a kak same ležiš i ležiš, i amen...

– Čega?

– Pa i imaš svoju glavu za misljiti...

– Svo-ju gla-vu! Senjka, ti imaš svoju glavu za misljiti!!

– Stani! – zakričal se gospon Proharčin, mahnul je z ruku i si su htihlji. – Ja niesam takef... dej razmi, dej same razmi, ti osel jen: ja sem mirni čovek, denes sam mirni, zutra bum mirni, a onda

⁸⁹ Duk - dug

⁹⁰ Segaguta – koliko mu glas dopušta

⁹¹ Osel - magarac

i niasam mirni, povedal sam grubosti; peš h vuojsku za kaznu i nema več svoje glave za misljiti!..

– A ke ste vi? – zazijal se napokon Mark Ivanovič, skočil je z stolca de si je bil sel da se počine i ves je h brige, steklji⁹² dobiežal do postelje, cielji se tresel od muke i biesa, – ke ste vi? osel jen! nemate ni pišljivoga boba. Ke ste vi, sami na svietu, mertí? Ke je, mertí, same za vas sviet napravljen? Ste vi, mertí, kakvi Napoleon? Ke ste vi? Do ste vi? Napoleon, ha? Ste Napoleon ilji ne?! Poviete zdej, gospon, e ste Napoleon ilji ne?..

Alji gospon Proharčín več nie odgovaral na te pitanje. Ne zate jer bi ga bile sram da je Napoleon ilji da se prestrašil zeti takvu odgovornost na se, – ne, on se več nie mogel ni svaditi, ni govoriti... došle je do krize h zdravlju. Najemput su počele cureti drobne suze z njegve sive oče tere su se svietile od vručine. Z koščatami i od bolesti slabami rukami se je pokrill po glave tera je goriela, male se je pridigel na postelje, počel je cmihati⁹³ i govoriti da je on ves jadni, da je tak nesrečni, jednostavni čovek, da je glup i bumbelak⁹⁴, da mu nek te dobri ljudi oprostiju, ki bi ga zbrinulji, zaštililji, nahranilji, napojilji, da ga ne ostaviju h biede i bog bi znal ke je se još Semjon Ivanovič nabrojil. Kad je se te nabrojil, z veljikem strahem je gledel okuol kak da je čakal da bu sak čas plafuon uopal ilji pod prepal. Siem ga je bile žal, i dok su ga gledelji tak jadnoga siem su se zmekšala serca. Gazdarica je, dok se bečala kak baba, i dok je nariekala⁹⁵ za svoju bokčiju⁹⁶, sama pospravila betežnika h špampet. Mark Ivanovič je iste, kad je videl da nema koristi da se mieša h Napoleonove siečanje, brze puostal dobrodušni i iste je počel pomagati. Drugi su, da i oni neke napraviju, predložilji ljikier od maljine poviedalji su da on brze i se ljieči, i da bu jake dobre došel betežniku; alji je Zimovejkin tie čas se te opovrgnul i povedal da h takvom momentu nema buoljega od jake kamiljice. A ke se tiče Zinovija Prokofjeviča, imel je dobre serce i tak se bečal, i bile mu je žal ke je z raznami bedastuočami plašil Semjona Ivanoviča, a poklje je svatil zadnje rieči ke je povedal betežnik, da je siromak i ki bi ga nahranilji, pa je i sam išel skupljat pomoč, za pervu ruku se ograničil h vugle. Si su ohalji i ahalji, siem je bile žal i si su se divilji čega se čovek mogel tak zlecati? I zake je opče bil strahu? Da je bar na visoke pozicije, da ima babu, da je poseal dece po svietu; da su ga bar dopeljalji pred kakvi sud; jer je čovek baš smeče, z jednem sandukem i z njemačku ključanicu, ležal je i več kak dvajst ljiet za paravanem, mučal, danjega svetla nie videl, škrtaril je i najemput

⁹² Steklji - bijesan

⁹³ Cmihati – jecati, tiho plakati

⁹⁴ Bumbelak – neobrazovan čovjek

⁹⁵ Nariekati - naricati

⁹⁶ Bokčija – siromaštvo

se je zdej čovek zmislljil da bi si zmenil glavu radi neakve pruoste i puste rieči, i čiste se zlecal da je najemput postale teške živeti na svietu... A nie mu ni pale na pamet da je siem teške! „Same da je zel h obzir, – govoril je poklje Okeanov, – da je siem teške, čovek bi spasil glavu, prestal bi noreti i povljekel bi svoje kak ke kam trieba“. Cielji ibogi dan su se neke spominalji o Semjonu Ivanoviču. Išlji su k njemu, pitalji su za njega, tiešilji su ga; alji k večeru mu več nie bile do tiešenja. Počel je jadni bulazniti, bil je h vručine; omegljel je i nit niesu štelji iti po doktora; stanari su se si dogovorilji i dalji su rieč da buju čuvalji i mirilji Semjona Ivanoviča jen po jen cielu noč, a ak se neke desi da buju mam se zbudilji. Ke nej zaspalji, selji su se kartat, a k betežniku su poselji pajdaša pijanca teri je cielji dan bil po vugle, pri betežnikove postelje i prosil je ak bi mogel prespati. Brze im je postale duosadne kartati se jer su se kartalji na duk pa nie bile pune interesa. Prestalji su se kartati, onda su se o nečem počelji raspravljati pa su počelji larmati i nabijati, a na kraju su se razišlji saki h svoj vugljíč, alji su se još duge raspravljalji i zijalji h sercu. Kak su si bilji srditi več niesu štelji dežurati i si su zaspalji. Brze je h vugle postale tihe, kak na sprevodu, još bolje jer je bile fest zima. Okeanov je zadnji zaspal, „i niesam te, – kak je poklje poviedal, – sienjal, nie niti bile h zbilje, nek mi se činile da su se bljizu mene, otpriljike pred same jutre, spominalji dva čoveki“. Okeanov je govoril da je prepuoznal Zimovejkina i da je Zimovejkin počel buditi pokraj njega staroga pajdaša Remnjeva, da su duge šepetalji⁹⁷; onda je Zimovejkin prešel van i mogle se je čujti kak hoče otprieti z ključem vrate h kuhinje. Gazdarica je poklje hveravala ljude da je ključ bil pri nje pod vanjkušem, alji ga je zgubila tu nuoč. Na kraju je Okeanov svjedočil kak je čul kak da su obodva prešlji k betežniku za paravan i tam hvužgalji⁹⁸ svečicu. Več od toga, govoril je, ne znam, počele su mu se sklapati oči; a poklje se zbudil kad i si drugi, kad su si teri niesu bilji po vugljíče skočilji z špampeta jer su za paravani čulji takvi beč da bi i mrtvieca zbudil, – i pune njih je vidle kak je tam najemput hgasla svečica. Nastala je panika; siem je serce skočile h pete; biežalji su k paravanu bez obzira na zijanje, alji je diečas⁹⁹ za paravani nastal raspašoj, krič¹⁰⁰, kletji¹⁰¹ su i počelji su se tuči. Zežgalji¹⁰² su uogenj i vidlji su da se Zimovejkin i Remnjev zijaju jen na drugoga, da jen drugoga špuotaju, a kak su posvietilji na nje jen je zakričal: „Niesam ja nek je razbojnik!“, a drugi, Zimovejkin, je zakričal: „Ne dirajte me, niesam krif; zdej se bum zakle!“ Niti jen nie ljičil na čoveka; alji na prvu nie nit bile do njih: betežnik nie bil na svojemu mestu za paravani.

⁹⁷ Šepetati - šaptati

⁹⁸ Hvužgati – zapaliti, upaliti

⁹⁹ Diečas – za to vrijeme

¹⁰⁰ Krič – vika, krika, dernjava

¹⁰¹ Kleti - psovati

¹⁰² Zežgati – zapaliti, upaliti

Tie čas su razdvojilji borce, odvlačilji su ih i vidlji da gospon Proharčin leži pod postelju, i te mora da je h bunilu jer je vljekel na se i deku i vanjkuš pa je na postelje ostal same golji, stari i masni madrac (plahte nigdar ni nie bile na njem.) Zvljeklji su Semjona Ivanoviča, poległji su ga na madrac, alji su mam vidlji da se nemaju oko čega preveč brinuti, da je došel kuonec; ruke mu se strdnjavaju i sam se jedva drži. Stalji su obr njega; i dalje je male drgieta¹⁰³ i tresel se, neke je pokušaval napraviti z rukami, z jezikem nie mogel, alji je čmigal z očmi, veljiju tak kak čmiga još topla, krvava i živuča glava tera se tek odskočila od krvnikove baltice¹⁰⁴.

Na kraju je postajale se bolj tihe; zamrlji su i predsmrtne drgetanje i grči; gospon Proharčin je otegnul papke i prešel Bogu na spoved. E se Semjon Ivanovič čega zlecal, e je neke takvoga sienjal kak je poklje Remnjev hveraval ilji je neke druge zgriešil – ne zna se; stvar je hu tom, da čak i ak bi se sam egzekutor zdej pojavil h sobe, upozoril bi Semjona Ivanoviča za slobodoumlje, halabuku i pijančevanje. Da i ujde zdej čez druge vrata nekakva pohabana bogica i velji da je zelva Semjona Ivanoviča, da i Semjon Ivanovič tie čas dobi dviesto rublje nagrade ilji da je na kraju hiža zgoriela i njegva glava skup z nju, on merti nej nit z prstem mrdnul na takvu novost. Dok je prešel prvi šok, dok su prisutni dobilji dar govora i počelji se komešati, pretpostavljati ke bi se desile, sumnjati i zijati, dok je Ustinja Fjodorovna zvlačila sanduk ispod postelje, hitre prekapala pod vanjkušem, pod madracem, čak i h škornje od Semjona Ivanoviča, dok su pozivalji na red Remnjeva skup z Zimovejkinem, stanar Okeanov teri je do zdej bil najbedasteši, najmirneši i najtiši stanar, najemput kak da je došel k sebe, našel je svoj talent, zgrabil kapu i poskrivečki zišel z sobe. I gda su se strahote kaosa išle kraju h uznemirene i h one do zdej mirne vugle, otrple su se vrata i najemput se je, kak grom z vedra neba, pojavil perve jen gospon plemenitoga izgleda z strogem, alji nezadovoljnjem ljičem, za njiem Jaroslav Iljič, za Jaroslavem Iljičem njegve žalopojke i se ke ide z tiem, a iza sieh – zbunjeni gospon Okeanov. Gospon teri je zgledal stroge, alji plemenite je išel ravne k Semjonu Ivanoviču, popietal ga je, napravil je grimasu, slegnul je z rameni i povedal one ke su si već znalji, da je pokojni već hmerl, same je dobio da se te ke je sienjal desile prie par dane jednomu jake poštenomu i veljikomu gosponu teri je iste najemput hmerl. Onda je gospon plemenitoga, alji nezadovoljnoga držanja prešel od postelje, povedal da su ga bezveze smietalji i prešel. Jaroslav Iljič ga je mam zamrzal (k tomu su Remnjeva i Zimovejkina dalji h ruke komu treba), ispital je razne ljude, spretne je priel sanduk teroga je gazdarica već pokušavala otprieti, škornje je del tam de su prie bilji gda je videl da su se podrapane i da mu opče ne pašaju, iskal je nazed

¹⁰³ Drgetati - drhtati

¹⁰⁴ Baltica - sjekira

vanjkuš, pozval je Okeanova, prosil je ključ od sanduka teri je bil h žepu pajdaša pijanca i pobjednički je, dok je službenik stal kre njega, otrpl blage Semjona Ivanoviča. Se je bile tam: dvie kerpe, par štumfe, puol rupca, stari škrljak, nekuljike gumbe, stari đoni i obrtalji¹⁰⁵ od škornje, – jenem slovem, pod milem Bogem nič, to jest gluposti, starudija, smetje, droptinje¹⁰⁶ od čega je sanduk smrdel na ustalji zrak; jedine je bila dobra njemačka brava. Pozvalji su Okeanova, ozbiljne se pospominalji z njem; alji se Okeanov bil spremni zakleti. Iskalji su vanjkuš, cieloga su ga pregledalji; alji je bil same zmazan, a inače je zgledal kak pravi prafcati vanjkuš. Prielji su za madrac, štelji su ga zdiči, male su stalji da razmisljiju, alji je najemput, neočekivane, neke teškoga glasne jeknule h pod. Nagnulji su se, okružilji i vidlji papiernati smotuljek, a nutre oko deset srebrnjake. „Ehe-he-he!“ – povedal je Jaroslav Iljič i pokazal na tienke meste h madracu s teroga su stršalji futer i pahulje. Pregledalji su to tienke meste i vidlji da je zdej tek bile napravljene z nuožem, a bile je duboke pol aršina; porinulji su ruku h rupu i spuknulji, vjerojatne na brzinu hičen nutre, kuhinjski nož s terem je madrac bil zrieznan. Jaroslav Iljič nie nit stigel spuknuti nož z rupe i pak povedati „ehe-he!“ – jer je mam uopal i drugi smotuljek, a za njem, jen po jen, dva put po puol rublje, jen četvrtak, onda nekakvi sitniš i jen stari, ogromni srebrni petak. Se su te mam lovilji z rukami. Onda su primietilji da bi bile dobre čiste rasparati madrac z škaricami. Trebalji su škarice...

Diečas je tu scenu, zanimljivu za gledeti, osvjetljavał zgorieti komaček lojanice. Oko deset stanare se okupile oko postelje h živopisne kostime, si neuglađeni, nepodbriti, nehmiti, pospani, takvi kakvi su bilji kad su prešlji spat. Jedni su bilji fest bljiedi, drugem se kazal znoj na čelu, jedne su prelazilji trnci, a drugem je bile vruče. Gazdarica je čiste pobedastela, tihe je stala, složila je ruke i čakala milost Jaroslava Iljiča. Odozgora, kre peči su znatiželjne i prestrašene gledede glave sluškinje Avdotje i najdraže gazdaričine mačke; se okuol je bil rashitani, razdrapani i strgani paravan; otrpi sanduk kazal je svoju jadnu nutrinu, deka i vanjkuš bilji su rashitani, prekrilji su ih z futrem z madraca, i na kraju je na drvenomu stoljeku na tri noge zasvietljel kup srebra i sikakve penez teri je pomalu rasel. Same je Semjon Ivanovič ostal hladnokrvni, mirne je ležal na postelje i činile se da opče nie bil svjesni svoje propasti. Gda su doneslji škarice i gda je sluga Jaroslava Iljiča, jer se štel dodvoriti, nestrpljive stresel madrac ke bi ga oslobodil ispod pleč vlasnika, onda se Semjon Ivanovič, ipak je bil pristojni čovek, obrnul na bok, z plečami prema tiem teri su iskalji, i dal im male mesta; onda gda su drugi put jeknulji madrac, pomieknul se je z ljićem prema dolje, tak im je dal još več mesta, alji kak nie bile bočne

¹⁰⁵ Obrtalji - sare

¹⁰⁶ Droptinje – sitnica, mrvica

deske na krevetu, najemput je uopal z postelje direkt na glavu, a h zraku su ostale stršati same njegve dvie koščate, tienke, sive noge kak dvie grane z zgorietoga drievea. Kak se gospon Proharčín več drugi put to jutre zavljekel pod svoju postelju, brze je privljekel pažnju i nekteri od stanare su, z Zinovijem Prokofjevičem kak vođu, išlji tam da pogledaju e je merti i tam neke skrite. Alji su se same bez veze jeknulji h čele, a gda se Jaroslav Iljič zazijal na nje i naredil im da brze mekneju Semjona Ivanoviča z toga mesta, onda su ga dva, teri su bilji još pri pameti, saki prielji za nogu, spuknulji neočekivanoga kapitaljistu nazed na sviet božji i poleglji ga pošrek¹⁰⁷ postelje. H iste vrieme su lasi i pahulje letelji okuol, srebrni kup je rasel – i bože! čega, čega se nie bile tuj... Plemeniti srebrnjaki, čversti, nezljizani penezi od rublj i pol, fajnska¹⁰⁸ kovanica od pol rublje, obični četvrtaki¹⁰⁹, srebrni penezi od dvajst kopjejkí, iste i neobečavajuče staričine droptinje, griveniki¹¹⁰ i srebrni petaki¹¹¹, – saki h svojem papieru, ljiepe i kak se spada posloženi. Bile je i rietke stvari: nekakvi dva žetoni, jen napoleonodor¹¹², jena kovanica za teru nišči nie znal ke je, alji je bila fest rietka... Nekteri od rublje su iste bilji z davne prošlosti; zljizani i nazubljeni eljizabetanski penezi, njemački penezi z križem, sitni penezi od Petra i Katarine Veljike; bile je, na primjer, i fest rietke penez, stare, srebrne petnaest kopjejkí tere su bile zbušene ke se moreju nositi kak ringljini¹¹³, se znošene, alji z pravilnem brojem točki; bile je i mjedi, alji je več sa bila zelena, hrđava... Našlji su i jenu nofčanicu od deset rublji – i več nič. Na kraju, kad su raskopalji cielji madrac i streslji navlaku, vidlji su da se več nič ne čuje, onda su se peneze delji na stol i prielji se zbrajat. Na prvi pogled bi se dal čovek prevariti i mogel bi pomisljiti da tam ima i milijon – kuljiki je te bil kup! Alji nie bile milijona, bez obzira ke je te na kraju ispale pune penez, – ravne dvie hiljade četristo devedeset sedem i pol rublje, tak da je hčere Zinovij Prokofjevič uspel napraviti pretplatu, merti bi bile se skupa ravne dvie hiljade i petsto papiernate rublji. Zelji su penaze, na sanduk pokuojnoga delji su bluombu, čule su se gazdaričine žalopojke pa su je povedalji gda i kam treba odnesti dokaz od dugu pokuojnoga. Zelji su obrazec da nesmeju nikam putouvati od koga je triebale; spomenulji su i neke o zelve; alji su se onda hvjerilji da je zelva bila mit, to jest pluod nedostatka mašte Semjona Ivanoviča, a te mu niesu, kuljike se zna, same jemput zamerilji, – brze su se ostavilji te ideje, misljlji su da je beskorisna, štetna i ide na štetu dobroga imena gospona Proharčina; tuj je priče bil kraj. Gda ih je pustil oni prvi strah, gda su došlji pameti i skužilji

¹⁰⁷ Pošrek – poprijeko, koso

¹⁰⁸ Fajnski – lijepo, ljepušasto

¹⁰⁹ Četvrtak – četvrt rublje

¹¹⁰ Grivenik – novčić od 20 kopjejaka

¹¹¹ Petak – novčić od 5 kopjejaka

¹¹² Napoleondor – francuska zlatna moneta s portretom Napoleona

¹¹³ Ringljín - naušnica

ke je bil pokojnik onda su se primirilji, htihlji i počelji su sumnjive gledeti jen na drugoga. Nekteri su postupek Semjona Ivanoviča preveč prielji k sercu i mogle bi se reči da su se uvriedilji ... Tuljiki penezi! Kak se čovek nakral¹¹⁴! Mark Ivanovič je ostal pri sebe i krenul objašnjavat zake je Semjon Ivanovič same najemput tak ponuorel; alji ga niesu poslušalji. Zinovij Prokofjevič je bil fest zamišljen, Okeanov si je male spil, ostalji su se pak stisnulji, a malji je čovečuljek Kantarjov, teri je bil poznat po svojem sitnom nuosu, k večeru prešel z stana, alji je fest oprezne zaprl i zvezal se svoje sanduke, pinkljec¹¹⁵ i hladnokrvne je objasn timeradoznaleda su vremena žmehka¹¹⁶ i da zdej nema penez za platiti. Gazdarica je blebetala ko navita, zapomagala je i klela Semjona Ivanoviča jer je uvriedil njezinu bokčiju. Pitalji su Marka Ivanoviča zake pokojni nie nesel svoje penaze h zalagaonicu?

- On je, gospa, bil jednostavni čovek; nemrem si te zamisljiti, – odgovoril je Mark Ivanovič.
- No im pak ste i vi jednostavni čovek, gospa, – dobavil je Okeanov, – dvajst ljet je čovek bil pri vas, najemput mu se same pogoršale zdravlje, a pri vas se kuhal šči još ne tak davne!.. A-ah, gospa!..
- Oh več ti mene, mladiču – nastavila je gazdarica, – kakva zalagaonica! Da mi je bar donesel šakicu i rekel: zemi, mlada Ustinjuška, evo ti milosti, hrani me, prosim te, mladoga dok sam živ, – kunem ti se, hranila bi ga, napojila bi ga, brinula bi se za njega. Ah, neveljalec, kakvi prevarant! Hkanil¹¹⁷ je, namagarčil sirotu!...

Pak su došlji k postelje Semjona Ivanoviča. Zdej je ležal kak se spada, h bolje, uostalom h jedine svoje obljeke. Ukočeni podbradak su mu pokrili z rupcem teroga su nespretne zvezalji, bil je hmiti, uredni, ne baš podbriti jer niesu našlji britvice h vugljice: jedina tera je bila, bila je od Zinovija Prokofjeviča, a stupela je još lani i povoljne su ju prodalji na Tolkučem placu; drugi su išlji h brijačnicu. Još furt niesu uspelji pospraviti đumbus. Razbite pregrade su i dalje stale kak prie, a osim ke su kazale Semjona Ivanoviča, služile su kak znak da smert otkriva se naše tajne, intrige i odugovlačenja. Futr z madraca iste niesu pobralji, ležal je h veljike kupe se okuol. Ves tie vugljic, teri je tak nagle ostal prazni, bi poeta mogel usporediti z gnjiezdem „šparne“ lastavice: se razbite kak da je oluja rastrgala, mertvi ptičeki z mamu, a okuol rashitana njihova postelja od paperja, perce, pamuka... Mada je Semjon Ivanovič bolj ljičil na staroga sebičnjaka i luopova luopofskoga. Zdej je htihel, činile se da se skril kak da on nič nie krif, kak da se nie

¹¹⁴ Nakrasti - zgrnuti, dočepati se

¹¹⁵ Pinkljec - zavežljaj

¹¹⁶ Žmehk - težak

¹¹⁷ Hkaniti - prevariti

on odlučil za fintu da zvara se dobre ljude, bez srama i savjesti, proste. Več nie čul ni plač svoje uvriedene i sirote gazdarice. Baš suprotne, kak kakvi versni, sposobni kapitaljist teri ni h grobu nebi štel bogu krasti dane, činile se da je ves bil predan nekakvem sumnjivem proračunem. Na ljicu mu se hjavila nekakva gljiboka¹¹⁸ misel, a vusnice su bile stišnjene tak ke se za njegovoga života nie mogle ni posumnjati da te nie Semjon Ivanovič. On kak da je postal pametneši. Desne okece mu je bile nekak lukave zaprte; činile se kak da je Semjon Ivanovič štel još neke povedati, neke bitnoga, objasniti se bez da gubi vrieme nek čem berže da povie jer je znal ke ga čaka i nie bile vremena... I koda se mogle čujti: „Ke si, kakti, ti? Prestani, e čuješ, bedasta baba! Ne zavijaj! Hoj spat gospa, čuješ! Ja sam, kakti, hmerl; zdej več nie trieba; ke, zaobiljne! Dobre je ležati... Ja, uostalom, čuješ, ni ne govorim o tom; ti si, baba, prvak, utjecajna si, de razmi; evo zdej sam hmerl; i kak tak, te, to jest one, prosim te, nemre biti tak, a no kak tak, te, i niesam hmerl – čuješ, ti, stal se bum, neke bu, ha?“

¹¹⁸ Gljiboka – duboka